

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS TARYBA

NUTARIMAS

DĖL TYRIMO DĖL AKCINĖS BENDROVĖS „ORLEN LIETUVA“ VEIKSMŲ ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS ĮSTATYMO 7 STRAIPSNIO REIKALAVIMAMS NUTRAUKIMO

2018 m. rugpjūčio 14 d. Nr. 1S-121 (2018)

Vilnius

(1) Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba 2018 m. rugpjūčio 14 d. posėdyje išnagrinėjo klausimą dėl tyrimo dėl akcinės bendrovės „ORLEN Lietuva“ (kodas 166451720, adresas Mažeikių r. sav. Juodeikių k.) (toliau – AB „Orlen Lietuva“) veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 7 straipsnio reikalavimams nutraukimo.

Konkurencijos taryba n u s t a t ė:

(2) Konkurencijos taryba 2016 m. kovo 24 d. nutarimu Nr. 1S-39/2016 pradėjo tyrimą dėl AB „Orlen Lietuva“ veiksmų atitikties Konkurencijos įstatymo 7 straipsnio reikalavimams.¹

(3) 2013 m. kovo 5 d. Konkurencijos taryboje buvo gautas Lietuviškų degalinių sąjungos (toliau – Pareiškėjas arba LDS) pareiškimas dėl galimo AB „Orlen Lietuva“ piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi, kuris vėliau buvo papildytas Pareiškėjo pateikta papildoma informacija (toliau – Pareiškimas).

(4) LDS Pareiškime nurodė, jog LDS nariai prekiauja žymėtu dyzelinu, įsigydami jį iš AB „Orlen Lietuva“ skelbiamomis protokolo kainomis ir parduodami galutiniam vartotojui, turinčiam teisę naudoti žymėtą dyzeliną. Pareiškėjo teigimu, nuo 2011 metų AB „Orlen Lietuva“ žymėtą dyzeliną parduoda ūkininkams tarpininkaujant UAB „Imlitex“ tomis pačiomis AB „Orlen Lietuva“ skelbiamomis protokolo kainomis bei užtikrina dyzelino pristatymą visoje Lietuvoje. Už tarpininkavimo paslaugą AB „Orlen Lietuva“ UAB „Imlitex“ moka komisinį atlyginimą.

(5) Pareiškėjo teigimu, LDS nariai, skirtingai nuo UAB „Imlitex“ surasto pirkėjo, turi dengti žymėto dyzelino transportavimo išlaidas. Be to, perkant žymėtą dyzeliną iš AB „Orlen Lietuva“ terminalų, LDS nariai patiria papildomas išlaidas susijusias su sandėlių ir talpyklų išlaikymu, veiklos administravimu. Šių išlaidų LDS niekas nekompensuoja ir jos turi būti įtrauktos į parduodamo dyzelino kainą.

(6) Pareiškėjo nuomone, AB „Orlen Lietuva“ užima dominuojančią padėtį žymėto dyzelino rinkoje Lietuvoje, todėl atsisakydama sudaryti su LDS nariais tokią pačią agentavimo sutartį dėl prekybos žymėtu dyzelinu, kokia yra sudaryta su UAB „Imlitex“, ji pažeidžia Konkurencijos įstatymo 7 straipsnio nuostatas, draudžiančias piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi atitinkamoje rinkoje.

(7) LDS teigimu, AB „Orlen Lietuva“ pažeidžia Konkurencijos įstatymo 7 straipsnio nuostatas, draudžiančias piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi atitinkamoje rinkoje:

(a) atsisakydama sudaryti su LDS nariais analogišką agentavimo sutartį dėl prekybos žymėtu dyzelinu, kokia yra sudaryta su UAB „Imlitex“;

(b) parduodama žymėtą dyzeliną galutiniam vartotojui už AB „Orlen Lietuva“ skelbiamą protokolinę kainą tarpininkaujant UAB „Imlitex“, kuriam AB „Orlen Lietuva“ už tarpininkavimą moka komisinį atlyginimą ir dengia žymėto dyzelino transportavimo išlaidas.

¹ 2016 m. kovo 24 d. nutarimas Nr. 1S-39/2016. Bylos 1 tomas, 8-11 lapai.

(8) Išnagrinėjusi Pareiškimą Konkurencijos taryba 2014 m. rugsėjo 29 d. priėmė nutarimą Nr. 1S-152/2014 (toliau – Nutarimas) dėl atsisakymo pradėti tyrimą dėl AB „Orlen Lietuva“ veiksmų atitikties Konkurencijos įstatymo 7 straipsnio reikalavimams.

(9) Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau – LVAT) 2016 m. vasario 15 d. nutartimi administracinėje byloje Nr. eA-496-662/2016 (toliau – Nutartis) nusprendė palikti nepakeistą Vilniaus apygardos administracinio teismo (toliau – VAAT) 2015 m. balandžio 10 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. I-5121-580/2015, kuriuo VAAT panaikino Nutarimą ir įpareigojo Konkurencijos tarybą spręsti iš naujo tyrimo pradėjimo klausimą pagal LDS 2013 m. kovo 5 d. Pareiškimą.

(10) Atsižvelgdama į Pareiškime nurodytas aplinkybes bei LVAT sprendime išdėstytus argumentus, Konkurencijos taryba 2016 m. kovo 24 d. nutarimu Nr. 1S-39/2016 pradėjo tyrimą dėl AB „Orlen Lietuva“ veiksmų atitikties Konkurencijos įstatymo 7 straipsnio reikalavimams.

1. Pažeidimu įtariamasis ūkio subjektas

(11) AB „ORLEN Lietuva“ gamina ir didmeninėje prekyboje parduoda šiuos produktus: automobilinį benzina (95, 98 markės); įvairių klasių dyzeliną (vasarinės, pereinamosios, žieminės arktinį; dyzeliną su RRME (riebalų rūgščių metilo esteriu)²; žymėtą dyzeliną, skirtą žemės ūkiui; žymėtą dyzeliną, skirtą šildymui; žymėtą dyzeliną, skirtą laivų atsargoms; dyzeliną skirtą laivų atsargoms su RRME, žymėtą; dyzeliną skirtą žemės ūkiui su RRME, žymėtą; reaktyvinių variklių kurą; kūrenamąjį mazutą; automobilines suskystintas naftos dujas (vasarines ir žieminės rūšis); suskystintas angliavandenilines dujas komunaliniams ir buitiniams poreikiams; kitas suskystintas naftos dujas (propano–propileno frakcija); kelių, stoginių bitumus; granuliuotą dujinę techninę sierą.³

(12) Su AB „Orlen Lietuva“ susijusių ūkio subjektų grupei priklauso AB „Ventus-Nafta“, vykdanči mažmeninę prekybą degalais, t. y. eksploatuojanti 25 „Orlen“ prekės ženklo degalines. AB „Ventus-Nafta“ prekiauja žemės ūkiui skirtu žymėtu ir nežymėtu dyzelinu iš kai kurių degalinių.⁴

2. Nagrinėjami ūkio subjekto veiksmai

(13) Tyrimo metu buvo nagrinėjama AB „Orlen Lietuva“ veikla parduodant dyzeliną, o ypač veikla gaminant ir parduodant žymėtą žemės ūkiui bei šildymui skirtą dyzeliną. Tyrimo metu nustatyta, kad AB „ORLEN Lietuva“ žymėtą dyzeliną parduoda vartotojams pati tiesiogiai iš savo valdomų ar naudojamų akcizinių sandėlių bei per AB „Ventus Nafta“ valdomas degalines, o nuo 2011 m. taip pat ir tarpininkaujant UAB „Imlitex“ (Agentavimo sutartis tarp AB „Orlen Lietuva“ ir UAB „Imlitex“ sudaryta 2010 m. gruodžio 10 d.).

(14) Tyrimo metu surinkti duomenys rodo, kad UAB „Imlitex“ priklauso Imlitex Holdings, UAB įmonių grupei. UAB „Imlitex“ veikia energetikos, maisto žaliavų, žemės ūkio žaliavų, pakuočių ir taros, plastikų bei kitose srityse. UAB „Imlitex“ tarpininkauja AB „Orlen Lietuva“ parduodant tiek nežymėtą dyzeliną, tiek ir žymėtą dyzeliną (t. y., dyzeliną žemės ūkiui ir dyzeliną šildymui). Kaip Konkurencijos tarybai nurodė UAB „Imlitex“, bendrovės klientams norint nusipirkti žymėto dyzelino iš AB „Orlen Lietuva“, tarpininkaujant UAB „Imlitex“, bendrovė su klientu AB „Orlen Lietuva“ vardu sudaro nustatytos formos pirkimo-pardavimo sutartį ir nedelsiant apie tai praneša AB „Orlen Lietuva“. Dyzelino pristatymą klientui organizuoja AB „Orlen Lietuva“, sutartomis sąlygomis mokėjimą klientas atlieka į AB „Orlen Lietuva“ atsiskaitomąją sąskaitą banke.⁵

² Dyzelinas su riebiųjų rūgščių metilo esteriu (RRME) skirtas naudoti tik šiltuoju metų laikotarpiu. Riebiųjų rūgščių metilo esteris didina dyzelino tankį, dėl ko viename litre degalų yra mažiau medžiagos, t.y. ir energijos, taigi, sunaudojamas didesnis litrų kiekis. AB „Orlen Lietuva“ 2016 m. rugpjūčio 19 d. raštas Konkurencijos tarybai.

³ Žr. <http://www.orlenlietuva.lt/LT/OurOffer/Products/Puslapiai/default.aspx>

⁴ AB „Orlen Lietuva“ 2016 m. rugpjūčio 19 d. raštas Konkurencijos tarybai. Bylos 2 tomas, 13 lapas. Taip pat: <http://www.orlen.lt/LT/Apie%20mus/Puslapiai/default.aspx>

⁵ UAB „Imlitex“ 2017 m. birželio 1 d. raštas. Bylos 2 tomas, 65 lapas.

(15) Tyrimo metu surinkti duomenys apie dyzelino pardavimus tarpininkaujant UAB „Imlitex“ rodo, kad UAB „Orlen Lietuva“ parduodamo nežymėto dyzelino tarpininkaujant UAB „Imlitex“ kiekiai yra itin nedideli lyginant su visu AB „Orlen Lietuva“ parduodamu nežymėtu dyzelinu - nežymėto dyzelino tarpininkaujant UAB „Imlitex“ AB „Orlen Lietuva“ 2010 – 2016 m. pardavė nuo [0-5] iki [0-5] proc. Tyrimo metu gauta informacija taip pat rodo, kad AB „Orlen Lietuva“ per UAB „Imlitex“ 2010-2016 m. pardavė nuo [0-5] iki [10-20] proc. viso savo parduoto žemės ūkiui skirto žymėto dyzelino ir nuo [5-10] iki [30-40] viso savo parduoto šildymui skirto žymėto dyzelino.⁶

(16) Tyrimo metu buvo nagrinėjama AB „Orlen Lietuva“ veikla parduodant žymėtą žemės ūkiui bei šildymui skirtą dyzeliną tiek tiesiogiai, tiek per UAB „Imlitex“, tiek ir mažmeninėje prekyboje (per degalines). Tyrimo metu buvo analizuojama atitinkama rinka, kurioje konkuruoja AB „Orlen Lietuva“ pati ir (arba) per UAB „Imlitex“, vertinamas galimas AB „Orlen Lietuva“ veiksmų parduodant žymėtą dyzeliną poveikis konkurencijai. Taigi, tyrimo metu buvo atliktas vertinimas, ar AB „Orlen Lietuva“ veiksmai nepažeidžia Konkurencijos įstatymo 7 straipsnio, draudžiančio piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi.

(17) Konkurencijos taryba, siekdama išsiaiškinti tyrimo metu nagrinėtas aplinkybes, kreipėsi į AB „Orlen Lietuva“, UAB „Imlitex“, Valstybinę mokesčių inspekciją prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI), Lietuvoje veikiančius dyzeliną žyminčius ir žymėtu dyzelinu prekiaujančius ūkio subjektus ir kitus su nagrinėjamomis veiklomis susijusius ar tyrimui reikalingos informacijos turinčius subjektus, prašydama pateikti tyrimui reikiamą informaciją bei paaiškinimus.

Konkurencijos taryba konstatuoja:

(18) Konkurencijos įstatymo 7 straipsnis draudžia piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi atitinkamoje rinkoje atliekant įvairius veiksmus, kurie riboja ar gali riboti konkurenciją, nepagrįstai varžo kitų ūkio subjektų galimybes veikti rinkoje arba pažeidžia vartotojų interesus.

(19) Vertinant, ar ūkio subjekto veiksmai pažeidė Konkurencijos įstatyme įtvirtintą draudimą piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi, visų pirma reikia apibrėžti atitinkamą rinką, kurioje yra įtariamas galimas piktnaudžiavimas, taip pat nustatyti įtariamo pažeidėjo padėtį šioje rinkoje.

3. Dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo

(20) Siekdama apibrėžti atitinkamą rinką, kurioje atliekami Pareiškime skundžiami AB „Orlen Lietuva“ veiksmai, tyrimo metu Konkurencijos taryba analizavo tris naftos produktų rūšis – dyzeliną, žymėtą žemės ūkiui skirtą dyzeliną ir žymėtą šildymui skirtą dyzeliną, kuriais prekiauja AB „Orlen Lietuva“.

(21) Pagal Konkurencijos įstatymo 3 straipsnio 1 dalį atitinkama rinka suprantama kaip tam tikros prekės rinka tam tikroje geografinėje teritorijoje. Konkurencijos tarybos paaiškinimų dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo, patvirtintų 2000 m. vasario 24 d. nutarimu Nr. 17 (toliau – Konkurencijos tarybos paaiškinimai dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo), 5 punkte nurodoma, kad pagrindinis atitinkamos rinkos apibrėžimo tikslas yra nustatyti nagrinėjamų ūkio subjektų konkurentus, galinčius varžyti jų laisvę elgtis nepriklausomai nuo kitų rinkos dalyvių.

(22) Nagrinėjant atitinkamos rinkos apibrėžimo klausimą, visų pirma reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad rinkos apibrėžimas yra priemonė konkurencijos riboms tarp įmonių nustatyti ir apibrėžti, o pagrindinis jo tikslas – sistemingai nustatyti konkurencijos ribojimus, su kuriais susiduria tam tikros įmonės. Taigi, rinkos apibrėžimas nėra savitiksliis dalykas, todėl kiekvienu konkrečiu atveju reikia

---

⁶ AB „Orlen Lietuva“ 2016 m. rugpjūčio 19 d. rašto Konkurencijos tarybai priedas Nr. 79 Dyzelino pardavimai 2010-2016. Bylos 3 tomas, 36 lapas.

įvertinti, kokia galima konkurencijos problema yra analizuojama ir kokių tikslų siekiama nustatyti atitinkamos rinkos apibrėžimą.⁷

(23) Šiame nutarime atitinkama rinka apibrėžiama konkrečių nagrinėjamų galimų konkurencijos problemų (susijusių su AB „Orlen Lietuva“ taikoma kainodara ir kitais veiksmais parduodant žymėtą dyzeliną) kontekste, siekiant įvertinti nagrinėjamo ūkio subjekto padėtį, jo konkurentus, galinčius riboti AB „Orlen Lietuva“ veiksmus ir trukdyti veikti nepriklausomai nuo veiksmingo konkurencijos spaudimo. Nutarime pateikiamu atitinkamos rinkos apibrėžimu nesiekama išanalizuoti visų galimų rinkos ypatumų, visų tiekimo grandinės lygmenų, jų specifikos ir pan. Atitinkama rinka šio tyrimo tikslais apibrėžiama būtent atsižvelgiant į tuos veiksnius, kurie yra tiesiogiai reikšmingi vertinant konkurencinio spaudimo ypatumus nagrinėjamo ūkio subjekto, t. y. AB „Orlen Lietuva“, atžvilgiu bei nustatant ūkio subjektų galimybes konkuruoti parduodant žymėtą dyzeliną.

3.1. Prekės rinka

(24) Prekės rinka apibrėžiama vadovaujantis Konkurencijos įstatymo 3 straipsnio 16 dalimi, kurioje nurodyta, kad prekės rinka – visuma prekių, kurios pirkėjų požiūriu yra tinkamas pakaitalas viena kitai pagal jų savybes, naudojimą ir kainas, taip pat vadovaujantis Konkurencijos tarybos paaiškinimais dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo.

(25) Konkurencijos tarybos paaiškinimuose dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo (7–13 punktai) kaip pagrindiniai rinkos apibrėžimo kriterijai išskiriami paklausos pakeičiamumas bei pasiūlos pakeičiamumas. Kaip nurodoma Konkurencijos tarybos paaiškinimų dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo 7 punkte, paklausos pakeičiamumas yra tiesioginis ir veiksmingiausias tiekėjo elgesį rinkoje varžantis konkurencinis veiksnys. Apibrėžiant rinką reikia nustatyti, ar kitos prekių rūšys ir kitos geografinės teritorijos gali būti veiksmingi alternatyvūs pasiūlos šaltiniai nagrinėjamų ūkio subjektų pirkėjams. Pasiūlos pakeičiamumas ir potenciali konkurencija taip pat gali daryti įtaką tiekėjo elgesiui rinkoje, tačiau ne iš karto, o tik po tam tikro laiko. Į pasiūlos pakeičiamumą atsižvelgiama, jei jo poveikis yra tiek pat greitas ir veiksmingas kaip ir paklausos pakeičiamumo. Taigi, pagrindinis kriterijus, kuris yra vertinamas apibrėžiant atitinkamą rinką yra paklausos pakeičiamumas, t. y. turi būti nustatytos prekės, kurios vartotojui yra tinkami pakaitalai pagal jų savybes, naudojimą ir kainas.

3.1.1. Dėl nežymėto dyzelino, žymėto žemės ūkiui skirto dyzelino ir žymėto šildymui skirto dyzelino pakeičiamumo

(26) Tyrimo metu surinkti duomenys rodo, kad žymėtas dyzelinas skiriasi nuo nežymėto dyzelino savo 1) naudojimo paskirtimi, 2) taikomu specifiniu teisiniu reglamentavimu (apmokestinamas smarkiai sumažintu akcizu, specialūs leidimai gamybai, prekybai, pirkimui, taikomi sugriežtinti reikalavimai apskaitai, saugojimui ir pan.), taip pat 3) kaina galutiniam vartotojui.

(27) Konkurencijos tarybos paaiškinimų 8 punkte įtvirtinta, kad įvertinant paklausos pakeičiamumą nustatomos prekės, kurios vartotojui yra tinkami pakaitalai pagal jų savybes, naudojimą ir kainas.

(28) Kaip jau minėta, rinkos apibrėžimas yra priemonė konkurencijos riboms tarp įmonių nustatyti ir apibrėžti, o pagrindinis jo tikslas – nustatyti konkurencijos ribojimus, su kuriais susiduria tam tikros įmonės. Atitinkamai kiekvienu konkrečiu atveju reikia įvertinti, kokia galima konkurencijos problema yra analizuojama ir kokių tikslų siekiama nustatyti atitinkamos rinkos apibrėžimą. Atliktu tyrimu buvo nagrinėjamas AB „Orlen Lietuva“ elgesys ne mažmeninėje prekyboje, t.y. parduodant žymėtą dyzeliną iš akcizinių sandėlių galutiniams vartotojams bei perpardavimo veikla užsiimantiems ūkio subjektams. Atitinkamai paklausos pakeičiamumas tyrime yra vertinamas iš galutinio vartotojo

⁷ LVAT 2013 m. sausio 21 d. nutartis adm. byloje Nr. [A502-801/2013](#) (išplėstinė kolegija), AB „Orlen Lietuva“ v Konkurencijos taryba; LVAT 2016 m. vasario 15 d. nutartis adm. byloje Nr. [eA-496-662/2016](#), *Lietuviškų degalinių sąjunga v Konkurencijos taryba*.

(turinčio leidimą žymėtą dyzeliną naudoti) ir žymėto dyzelino pirkėjo (perpardavimo veikla užsiimančio ūkio subjekto) pusės.

(29) Vertinant žymėto ir nežymėto dyzelino savybes nustatyta, kad savo sudėtimi tiek žemės ūkiui, tiek šildymui skirtas dyzelinas iš esmės yra analogiškas nežymėtam dyzelinui (esminis sudėties skirtumas yra dyzelino pažymėjimas žalia arba raudona spalva). Vis dėlto, žymėtas bei nežymėtas dyzelinas tarpusavyje skiriasi savo naudojimu bei kainomis.

(30) Žemės ūkiui skirtas žymėtas dyzelinas ir šildymui skirtas žymėtas dyzelinas galutinių vartotojų požiūriu nuo nežymėto dyzelino ir tarpusavyje skiriasi savo naudojimo paskirtimi. Be to, skirtingai nei nežymėto dyzelino, žymėto dyzelino galutiniai vartotojai gali įsigyti tik ribotą jo kiekį pagal VMI išduotus leidimus ir nustatytas normas.

(31) Lietuvos Respublikos akcizų įstatymas įtvirtina specialią žymėto žemės ūkiui skirto dyzelino naudojimo paskirtį. 2010 m. (iki 2015 m. sausio 1 d.) galiojusioje Akcizų įstatymo redakcijoje buvo numatyta, kad žymėtas žemės ūkiui skirtas dyzelinas yra skirtas naudoti Vyriausybės nustatyta tvarka registruotiems žemės ūkio veiklos subjektams žemės ūkyje, taip pat žemės ūkio mokslo, studijų ir mokymo įstaigoms, turinčioms mokomuosius (bandymų) ūkius, o taip pat nustatyta tvarka registruotiems žemės ūkio veiklos subjektams tvenkinių ir kitų vidaus vandenų žuvininkystėje. Nuo 2015 m. sausio 1 d. galiojusioje Akcizų įstatymo redakcijoje numatyta, kad žemės ūkiui skirtas dyzelinas yra skirtas naudoti Vyriausybės nustatyta tvarka registruotiems žemės ūkio veiklos subjektams, gaminantiems žemės ūkio produktus, taip pat akvakultūros ir verslinę žvejybą vidaus vandenyse vykdančioms įmonėms, žemės ūkio mokslo, studijų ir mokymo įstaigoms, turinčioms mokomuosius (bandymų) ūkius. Nuo 2015 m. liepos 1 d., Akcizų įstatymo 37 straipsnyje įtvirtinta, kad žymėtas žemės ūkiui skirtas dyzelinas yra skirtas naudoti žemės ūkio veiklos, įskaitant akvakultūros ar verslinės žvejybos vidaus vandenyse veiklą, subjektams žemės ūkio produktų gamybai.

(32) Lietuvos Respublikos energetikos ministro ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2015 m. lapkričio 9 d. įsakymu Nr. 1-253/IV-884 „Dėl Kuro, kuriam taikomos akcizų lengvatos, kontrolės tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtinto Kuro, kuriam taikomos akcizų lengvatos, kontrolės tvarkos aprašo (toliau – Kuro kontrolės tvarka) 6 punkte nurodyta, kad žymėtas kuras privalo būti naudojamas tik pagal paskirtį:

- (i) šildyti skirtas žymėtas kuras (šildymui skirtas žymėtas dyzelinas) – tai kuras, naudojamas šilumos energijai gaminti elektrinėse, katilinėse bei kituose įrenginiuose, skirtuose patalpoms, statiniams ir keleivinio transporto priemonių, turinčių gamyklos gamintojos sumontuotas autonomines šildymo sistemas, salonams šildyti ir šilumos energijai, naudojamai technologiniuose procesuose, gaminti;
- (ii) žymėti gazoliai (žemės ūkiui skirtas žymėtas dyzelinas):
  - skirti naudoti žemės ūkio veiklos subjektams žemės ūkio produktų gamybai;
  - skirti naudoti akvakultūros ir verslinę žvejybą vidaus vandenyse vykdančioms įmonėms.

(33) Taigi, žemės ūkiui skirtą žymėtą dyzeliną turi teisę įsigyti ūkio subjektai, turintys teisę perparduoti žymėtą dyzeliną, o galutiniam vartojimui šį dyzeliną įsigyti gali tik tie žemės ūkio veiklos subjektai, kurie šiuos degalus numato naudoti žemės ūkio produktų gamybai ir yra deklaravę žemės ūkio naudmenas, gyvulius ir / arba kitus duomenis, pagal kuriuos apskaičiuojamas leistinas įsigyti degalų kiekis. Žemės ūkio veiklos subjektas — žemės ūkio veikla arba žemės ūkio ir alternatyviaja veikla užsiimantis fizinis ar juridinis asmuo arba fizinių ar juridinių asmenų grupė, taip pat Lietuvoje registruotas užsienio juridinio asmens filialas, kurių žemės ūkio valda yra įregistruota Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo verslo registre.⁸ Šios rūšies dyzelinas taip pat skirtas akvakultūros ar verslinę žvejybą vidaus vandenyse vykdančioms įmonėms, gaminančioms akvakultūros ar žvejybos produktus.⁹ Šildymui skirtas dyzelinas iš esmės skirtas patalpų šildymui ar šildymo energijai gaminti.

⁸ VMI Atmintinė apie gazolius, skirtus naudoti žemės ūkyje, prieiga internete: <http://www.vmi.lt/cms/documents/10174/8274962/KD-7014/186c17b8-6165-43f4-b752-67a7def2b750>

⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. vasario 4 d. nutarimas Nr. 104 „Dėl gazolių, skirtų naudoti akvakultūros ir verslinę žvejybą vidaus vandenyse vykdančioms įmonėms, įsigijimo taisyklių patvirtinimo“.

Šis dyzelinas taip pat gali būti naudojamas technologiniuose procesuose: pavyzdžiui, džiovinimo ar dažymo.

(34) Atsižvelgiant į specifinį teisinį reglamentavimą, žymėto dyzelino prekybai (pirkimui ir pardavimui) reikalingi specialūs leidimai ir taikomi sugriežtinti apskaitos reikalavimai. Atitinkamai žymėto dyzelino perpardavėjai gali šia veikla užsiimti tik turėdami atitinkamus leidimus ir turi teisę parduoti šį dyzeliną tik subjektams, turintiems teisę žymėtą dyzeliną įsigyti/naudoti. Žemės ūkio veiklos subjektas privalo apskaičiuoti, deklaruoti ir sumokėti akcizų skirtumą tuo atveju, jei įsigijo gazolių daugiau negu priklauso pagal išduotus leidimus; naudojo žymėtą dyzeliną ne žemės ūkio produktų gamybai vykdyti arba paaiškėja, kad pagal teisės aktus negalėjo įsigyti žymėto dyzelino.

(35) Paaiškinimų dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo 8 punkte nurodoma, kad paklausos pakeičiamumo įvertinimas gali būti atliekamas tiriant galimą pirkėjų reakciją į mažą ilgalaikį santykinį kainų padidėjimą (t. y. kainų padidėjimą nagrinėjamos prekės, kartu laikant, kad kitų prekių kainos išlieka nepakitusios). Taikant šį būdą reikia pradėti nuo prekių, kurias parduoda nagrinėjami ūkio subjektai, ir nuo teritorijos, kurioje jie jas parduoda. Svarbu nustatyti, ar nagrinėjamų ūkio subjektų prekių pirkėjai, reaguodami į mažą (pavyzdžiui, nuo 5 iki 10 proc.) bet ilgalaikį santykinį nagrinėjamų prekių kainų padidėjimą tam tikrose teritorijose, keistų šias prekes kitomis arba pirktų jas iš kitose teritorijose esančių tiekėjų. Jeigu pakeičiamumas gali būti tiek reikšmingas, kad kainos padidėjimas taptų nenaudingas, nes sumažintų pardavimų apimtį, tokiu atveju į atitinkamą rinką reiktų įtraukti kitus prekių pakaitalus ir kitas teritorijas. Toks paklausos pakeičiamumo įvertinimo testas vadinamas hipotetinio monopolisto (SSNIP) testu.

(36) Teisinis reguliavimas įtvirtina skirtingą apmokestinimą nežymėtam, žymėtam žemės ūkiui skirtam ir žymėtam šildymui skirtam dyzelinui.

(37) Vadovaujantis Akcizų įstatymo nuostatomis (Akcizų įstatymo 37 straipsnis), nežymėtam dyzelinui nuo 2011 m. iki 2018 m. sausio 1 d. buvo taikomas 330,17 euro už 1 000 litrų produkto akcizų tarifas. Šildymui skirtam žymėtam dyzelinui taikomas 21,14 euro už 1 000 litrų produkto akcizų tarifas. Tuo tarpu dyzelinas, skirtas naudoti žemės ūkio veiklos, įskaitant akvakultūros ar verslinės žvejybos vidaus vandenyse veiklą, subjektams žemės ūkio produktų gamybai iki 2015 m. liepos 1 d. akcizais buvo neapmokestinamas, t.y. taikomas nulinis akcizo tarifas. Nuo 2015 m. liepos 1 d. žymėtas žemės ūkiui skirtas dyzelinas apmokestintas 21 euro už 1 000 litrų produkto akcizų tarifu, o nuo 2018 m. sausio 1 d. šiam žymėtam dyzelinui taikomas 56 eurų už 1 000 litrų produkto akcizų tarifas.

(38) Taigi, teisinis reglamentavimas lemia situaciją, kuomet specialiai paskirčiai skirtas žymėtas dyzelinas yra neapmokestinamas arba apmokestinamas labai mažu akcizu lyginant su nežymėtu dyzelinu, kurį vartoja visi subjektai nepriklausomai nuo jų veiklos pobūdžio ar dyzelino vartojimo paskirties.

(39) Tyrimo metu nustatyta, kad galutiniai žymėto dyzelino vartotojai negali šios prekės pakeisti nežymėtu dyzelinu, nes, nepaisant to, kad kokybinės žymėto ir nežymėto dyzelino savybės yra identiškos, nežymėtas dyzelinas yra reikšmingai brangesnis dėl skirtingo taikomo akcizo dydžio: nežymėto dyzelino akcizas iki 2018 m. sausio 1 d. buvo 330,17 Eur/1000 l, žemės ūkiui skirto dyzelino akcizas kito nuo 0 iki 21 Eur/1000 l, susidarantis akcizų skirtumas buvo 330,17 arba 309,17 Eur/1000 l. Be to, prie kainos su akcizu skaičiuojamas ir 21 proc. pridėtinės vertės mokestis, todėl sumažinto akcizo nulemtas galutinių kainų skirtumas realiai buvo dar didesnis – 399,51 arba 374,1 Eur/1000 l. Taigi dėl didesnio akcizo ir PVM nežymėtas dyzelinas (tiek žemės ūkiui, tiek šildymui skirtas), sumokėjęs mokesčius, visada kainuoja daugiau už žymėtą dyzeliną. Pavyzdžiui, palyginus vidutinę AB „Orlen Lietuva“ svertinę dyzelino kainą 2016 m. - nežymėto dyzelino (kartu skaičiuotas tiek žemės ūkiui, tiek šildymui skirtas žymėtas dyzelinas, kadangi nurodytu laikotarpiu šioms dyzelino rūšims buvo taikomas beveik toks pat akcizo mokestis – žemės ūkiui skirtam dyzelinui – 21 Eur/1000 l, o šildymui – 21,14 Eur/1000 l) vidutinė svertinė protokolinė kaina CPT sąlygomis – [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur/l, o žymėto dyzelino vidutinė svertinė protokolinė kaina CPT sąlygomis – [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur/l¹⁰, matyti, kad nežymėtas dyzelinas brangesnis už žymėtą apie [70-80] proc. ([KOMERCINĖ PASLAPTIS]). Hipotetinis žymėto dyzelino monopolistas galėtų pakelti žymėto

¹⁰ AB „Orlen Lietuva“ 2017 m. liepos 28 d. raštas, 2016 m. vidutinės kainos (*excel* lentelė). Bylos 4 tomas, 18-22 lapai.

dyzelino kainą 5 ar 10 proc. nepatirdamas žymėto dyzelino pardavimo praradimų, nes žymėto dyzelino perpardavėjai, neturintys teisės žymėti dyzelino, bei vartotojai (ūkininkai, ŽŪB ir kt.) nepereitų prie nežymėto dyzelino, kurio kaina gerokai didesnė. Kaip rodo pateikti skaičiavimai, tik pakėlus žymėto dyzelino kainą [70-80] proc., jo kaina susilygintų su nežymėto dyzelino kaina, ir žymėtas dyzelinas taptų pakeičiamas kainos atžvilgiu.

(40) Tyrimo metu taip pat buvo atlikta kritinių praradimų analizė taikant SSNIP testą. Remiantis AB „Orlen Lietuva“ pateiktais duomenimis, vidutiniai žymėto dyzelino kintami kaštai 2016 m. sudarė [KOMERCINĖ PASLAPTIS]Eur/l, taigi „pelno“ marža virš kintamų kaštų (vidutinei svertinei žymėto dyzelino protokolinei kainai CPT sąlygomis esant [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur/l¹¹) buvo [20-30] proc. ([KOMERCINĖ PASLAPTIS]). Kritiniai praradimai, pakėlus kainą 5 proc., sudarytų [10-20] proc. ([KOMERCINĖ PASLAPTIS]). T. y. galima pagrįstai manyti, kad hipotetiniam žymėto dyzelino monopolistui kainos padidinimas 5 procentais būtų pelningas, jei jis prarastų ne daugiau kaip [10-20] proc. savo pardavimų. Tokiu atveju rinka būtų apibrėžta kaip žymėtas dyzelinas. Tačiau, jei kainos padidinimas 5 proc. lemtų didesnę tikėtiną faktinį praradimą už kritinį ([10-20] proc.), tai hipotetinis žymėto dyzelino monopolistas kainos nepadidintų, nes tai jam nebūtų pelninga. Tokiu atveju rinką reikėtų praplėsti įtraukiant kitą prekę.¹²

(41) Akivaizdu, kad tikėtinas faktinis praradimas būtų iš esmės nulinis, nes žymėto dyzelino pirkėjai (perpardavėjai ir galutiniai vartotojai) nepereitų prie nežymėto dyzelino vartojimo, jei žymėto dyzelino kaina pakiltų 5 ar 10 proc., kadangi nežymėtas dyzelinas kainuoja žymiai brangiau ([70-80]proc.), dėl ko vartotojų perėjimas prie žymiai brangesnės prekės nėra tikėtinas. Taigi, hipotetiniam žymėto dyzelino monopolistui kainos pakėlimas būtų naudingas, o tai rodo, kad nėra pagrindo teigti, kad žymėtas dyzelinas ir nežymėtas dyzelinas vartotojų požiūriu sudaro tą pačią atitinkamą prekės rinką.

(42) Kaip jau buvo minėta, prekės rinka – tai visuma prekių, kurios pirkėjų požiūriu yra tinkamas pakaitalas viena kitai pagal jų savybes, naudojimą ir kainas. Nepaisant to, kad nustatyti mokesčiai (akcizas ar PVM) negali turėti įtakos dyzelino savybėms (pavyzdžiui, didesnis ar mažesnis nustatytas mokestis negali pakeisti dyzelino rūšies ar kokybinių charakteristikų), tačiau nagrinėjamu atveju būtent teisinis reguliavimas bei mokestinės lengvatos nulemia skirtingą šių rūšių dyzelino naudojimą (kaip jau minėta, mažesnis mokestis nulemia pakankamai siaurą ir aiškiai apibrėžtą šio dyzelino pirkėjų (naudotojų) ratą, jis gali būti naudojamas tik labai konkrečiai veiklai vykdyti: žemės ūkiui skirtas dyzelinas skirtas tik žemės ūkio produktų gamybai, o šildymui skirtas dyzelinas – krosnių kūrenimui, džiovinimo ar dažymo procesuose). Atsižvelgiant į tai, kad žymėtam ir nežymėtam dyzelinui nustatytas labai skirtingas akcizo mokestis (skirtumas ženkliai viršija 10 procentų) atskiroms dyzelino rūšims, tai daro įtaką apibrėžiant prekės rinką, nes atskirų rūšių dyzelino pardavimo iš akcizinių sandėlių kaina ženkliai skiriasi¹³.

(43) Tyrimo metu nustatyta, kad žymėto dyzelino gamintojo požiūriu nežymėto dyzelino ir žymėto dyzelino pakeičiamumas tarpusavyje tam tikra prasme yra galimas, kadangi kokybinės žymėto ir nežymėto dyzelino savybės yra iš esmės tapačios, o žymėtas dyzelinas nuo nežymėto kokybiškai skiriasi tik žymėjimui naudojamu dažo (žalio arba raudono) įpylimu į nežymėtą dyzeliną. Vis dėlto, specifinis teisinis reguliavimas nulemia ir tai, jog žymėto dyzelino prekybai taikomi tam tikri papildomi reikalavimai. Be to, nepaisant to, kad tiek žymėto, tiek nežymėto dyzelino kokybei yra taikomi bendrieji reikalavimai (standartai), žymėto dyzelino pardavimai iš akcizinių sandėlių yra susiję tiek su

¹¹ AB „Orlen Lietuva“ 2017 m. liepos 28 d. raštas, 2016 m. vidutinės kainos (*excel* lentelė). Bylos 4 tomas, 18-22 lapai.

¹² Kritiniai praradimai, pakėlus kainą 10 proc., būtų dar didesni ir sudarytų [20-30] proc. ([KOMERCINĖ PASLAPTIS]). T.y. hipotetiniam žymėto dyzelino monopolistui kainos padidinimas 10 procentų būtų pelningas, jei jis prarastų ne daugiau kaip [20-30] proc. savo pardavimų.

¹³ Perpardavėjai taip pat negali pakeisti žymėto dyzelino nežymėtu, tokiu būdu sukliudant žymėto dyzelino hipotetiniam monopolistui pakelti kainą 5-10 proc., nes, kaip ir galutiniai vartotojai, įsigydami perpardavimui nežymėtą dyzeliną (t.y. išleidžiant nežymėtą dyzeliną į rinką), perpardavėjai sumoka gerokai didesnę kainą (dėl žymiai didesnio akcizo) negu įsigydami perpardavimui žymėtą dyzeliną. Žymėto dyzelino hipotetinio monopolisto kainos padidinimas 5-10 proc. nesukels perpardavėjų perėjimo prie nežymėto dyzelino, kurio kaina daug didesnė.

papildomomis išlaidomis žymėjimui, tiek su papildomais reikalavimais žymėto dyzelino pardavimui, saugojimui, transportavimui ir pan.

(44) Akcizų įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad akcizais apmokestinamos prekės, už kurias akcizai dar nesumokėti, privalo būti gaminamos, perdirbamos, maišomos, laikomos akcizais apmokestinamų prekių sandėlyje. Tyrimo metu nustatyta, kad žymėtas dyzelinas gali būti įsigyjamas tik iš teisės aktų nustatyta tvarka Lietuvos Respublikoje įregistruotų akcizais apmokestinamų prekių sandėlių¹⁴, specialių dyzelinių degalų sandėlių (patalpų ir (arba) teritorijų, kuriose laikomi ir iš kurių tiekiamas žymėtas dyzelinas), ir asmenų, tiekiančių dyzeliną mobiliosiomis talpyklomis (autocisternomis), turinčių leidimus, suteikiančius teisę tiekti žymėtą dyzeliną taikant sumažintus akcizų tarifus. Tuo atveju, jei ūkio subjektas nori tiekti žymėtą dyzeliną, tačiau neturi akcizinio sandėlio, kuriam nustatyta tvarka suteikta teisė, taikant akcizų mokėjimo laikino atidėjimo režimą, laikyti dyzeliną, jis privalo gauti leidimą tiekti žymėtą dyzeliną taikant sumažintus akcizus¹⁵.

(45) Taigi, dyzelinas žymimas tik akciziniuose sandėliuose. Šiuose sandėliuose dyzeliną žymi ir patys parduoda akcizinių sandėlių savininkai, arba pagal sutartis jie pažymi dyzeliną kitiems ūkio subjektams, kurie šį pažymėtą dyzeliną parduoda savo vardu. Akcizas už žymėtą dyzeliną sumokamas jį parduodant iš akcizinio sandėlio perpardavimui arba galutiniam vartojimui.

(46) Tyrimo metu surinkta informacija rodo, kad tiek asmeniui, norinčiam steigti akcizinį sandėlį, tiek šio sandėlio veiklai yra keliami įvairūs reikalavimai. Akcizais apmokestinamų prekių sandėliuose ir specialiuose dyzelinių degalų sandėliuose, iš kurių tiekiamas žymėtas dyzelinas, kuriam taikomas sumažintas akcizas, šį kurą žymintiems ir teikiantiems ūkio subjektams bei jų veiklai teisės aktai numato specialius reikalavimus. Pavyzdžiui, Kuro kontrolės tvarkos 5 punkte įtvirtinta, kad žymėtas dyzelinas privalo būti laikomas atskirose talpyklose. Be to, teisės aktai numato, kad šio kuro tiekimo galutiniams vartotojams ir asmenims, turintiems licencijas verstis didmenine prekyba dyzelinu ir atgabenantiems žymėtą dyzeliną autocisternomis ir (arba) mobiliosiomis talpyklomis tiesiogiai iš akcizais apmokestinamų prekių sandėlių ar specialių dyzelinių degalų sandėlių, apskaita privalo būti atskirai tvarkoma VMI nustatyta tvarka.¹⁶ Asmenys, turintys licencijas verstis didmenine prekyba žymėtu dyzelinu ir atgabenantys dyzeliną, kuriam taikomas sumažintas akcizo tarifas, autocisternomis ir (arba) mobiliosiomis talpyklomis tiesiogiai iš akcizais apmokestinamų prekių sandėlių ar specialių dyzelinių degalų sandėlių, privalo tvarkyti šio dyzelino įsigijimo ir tiekimo apskaitą VMI nustatyta tvarka.¹⁷

(47) Skirtingai nei nežymėto dyzelino pardavimo atvejais, žymėto dyzelino tiekėjai šį produktą galutiniams vartotojams, turintiems teisę naudoti žymėtą dyzeliną, didžiąja dalimi parduoda ne per degalines, kaip yra nežymėto dyzelino atveju, o tiesiogiai galutiniam vartotojui. Pažymėtina, kad per degalines gali būti parduodamas tik žymėtas žemės ūkiui skirtas dyzelinas. Tuo tarpu šildymui skirtas dyzelinas mažmeninėje prekyboje per degalines apskritai nėra parduodamas.

(48) Papildomai galima pažymėti, kad tuo atveju, jei nežymėto dyzelino kaina išaugtų, dėl to nepadidėtų žymėto dyzelino pardavimai, tačiau padidėtų žymėto dyzelino gamybos kaštai, t.y. tarp šių produktų egzistuoja ne horizontalus, o vertikalus santykis (žaliavos tiekimas žymėto dyzelino

¹⁴ Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2002 m. birželio 17 d. įsakymas Nr. 157 Dėl akcizais apmokestinamų prekių sandėlių registravimo.

¹⁵ Specialių sandėlių ir asmenų, tiekiančių gazolius mobiliosiomis talpyklomis (autocisternomis), registravimo taisyklės nustato leidimų, suteikiančių teisę gazolius tiekti, taikant sumažintus akcizų tarifus, išdavimo ir panaikinimo tvarką, taip pat leidimo duomenų pakeitimo tvarką. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2004 m. balandžio 28 d. įsakymas Nr. VA-66 „Dėl Specialių sandėlių ir asmenų, teikiančių gazolius mobiliosiomis talpyklomis (autocisternomis), registravimo“.

¹⁶ Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2011 m. sausio 25 d. įsakymą Nr. VA-16 „Dėl Naftos produktų, bioproduktų, kitų degiųjų skystų produktų ir gamtinių dujų apskaitos taisyklių patvirtinimo“.

¹⁷ Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2004 m. balandžio 28 d. įsakymas Nr. VA-66 „Dėl Specialių sandėlių ir asmenų, teikiančių gazolius mobiliosiomis talpyklomis (autocisternomis), registravimo“.

gamybai)¹⁸. Iš kitos pusės, įmonės, kuri valdo akcizais apmokestinamų prekių sandėlius, konkurentui pakėlus žymėto dyzelino kainą, ši galėtų jį ne pakeisti žymėtą dyzeliną nežymėtu, o padidinti žymėto dyzelino gamybos ir pardavimo apimtis.

(49) Konkurencijos tarybos paaiškinimų dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo 7 punkte nurodyta, kad pasiūlos pakeičiamumas ir potenciali konkurencija taip pat įtakoja tiekėjo elgesį rinkoje, tačiau ne iš karto, o tik po tam tikro laiko. Šie veiksniai reikalauja atskiros analizės. Apibrėžiant atitinkamą rinką į pastaruosius konkurencinius veiksnius neatsižvelgiama, išskyrus 10-11 punktuose numatytą atvejį. Paaiškinimų 10 punkte įtvirtinta, kad Konkurencijos taryba, apibrėždama atitinkamą rinką, taip pat atsižvelgs ir į pasiūlos pakeičiamumą, jei jo poveikis yra tiek pat greitas ir veiksmingas kaip ir paklausos pakeičiamumo. Tai reiškia, kad reaguodami į nežymų ir ilgalaikį santykinį kainų padidėjimą nagrinėjamos prekės, kiti tiekėjai gali per trumpą laikotarpį pradėti tiekti atitinkamas prekes, nepatirdami žymių papildomų išlaidų ar rizikos. Rinkai pasiūlyta papildoma produkcija turės įtakos nagrinėjamų ūkio subjektų elgsenai konkurencijos požiūriu. 11 punkte numatyta, kad tai paprastai taikytina tais atvejais, kai ūkio subjektai parduoda daug įvairios rūšies ir kokybės tos pačios prekės atmainų. Net jei kai kurioms pirkėjų ar vartotojų grupėms skirtingos kokybės ir rūšies prekės nėra pakaitalai, jos gali būti priskirtos vienai prekės rinkai, atsižvelgiant į tai, kad dauguma tiekėjų gali pasiūlyti ir parduoti įvairios kokybės ir rūšies prekes nedelsdami ir be žymaus išlaidų padidėjimo. Tokiais atvejais atitinkamos prekės rinką apims visas prekes, kurios yra pakeičiamos paklausos ir pasiūlos atžvilgiu.

(50) Taigi, į pasiūlos pakeičiamumą apibrėžiant rinką, kaip nurodo Konkurencijos tarybos paaiškinimai dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo, dažniausiai nėra atsižvelgiama, išskyrus tam tikrus atvejus, t.y. tuos atvejus, kuomet kiti tiekėjai, kurie šiuo metu netiekia nagrinėjamos prekės, gali pradėti tiekti pakaitalus nagrinėjamai prekei, tokiu būdu suvaržydami šios prekės tiekėjo elgesį rinkoje.

(51) Šio tyrimo metu nagrinėjamų prekių (žymėto dyzelino) atžvilgiu, nenustatyta kitų prekių tiekėjų, kurie galėtų pradėti tiekti žymėtą dyzeliną. Iš esmės visi ūkio subjektai, turintys teisę žymėti dyzeliną, šia veikla užsiima ir yra įtraukti į analizę kaip žymėto dyzelino tiekėjai. Kaip jau minėta, pasiūlos pakeičiamumas apibrėžiant atitinkamą rinką reiškia, kad vieno produkto gamintojas ar platintojas, reaguodamas į santykinai nedidelį kito produkto kainos padidėjimą, per trumpą laiką be didelių investicijų gali pradėti to kito produkto gamybą ar platinimą. Nagrinėjamu atveju svarbu tai, jog norint gaminti ir prekiauti žymėtu dyzelinu šiuo metu tokios teisės neturintiems ūkio subjektams, reikia atitikti teisės aktuose įtvirtintus specialius reikalavimus, dėl ko reikalingos pakankamai didelės investicijos bei reikšmingų rizikų prisiėmimas. Kaip jau minėta, žymėtas dyzelinas gali būti žymimas ne bet kur, bet tik akcizais apmokestinamų prekių sandėlyje. Kaip Konkurencijos tarybai nurodė AB „Orlen Lietuva“, kadangi akciziniuose sandėliuose saugomos prekės, už kurias akcizai dar nesumokėti ir dėl to joms taikomas specifinis mokestinis režimas, tiek asmeniui, norinčiam steigti akcizinį sandėlį, tiek šio sandėlio veiklai, yra keliami itin griežti reikalavimai, pavyzdžiui: akcizinis sandėlis gali būti steigiamas tik tuo atveju, jei vidutinė akcizų suma, apskaičiuota už vienu metu per dieną sandėlyje ketinamą laikyti prekių kiekį, turi būti ne mažesnė kaip 140 tūkst. Eurų, sandėlio savininkas turi pateikti prievolių įvykdymą užtikrinančius dokumentus (laidavimą (garantiją) ar piniginių užstatą), asmuo, norintis steigti akcizinį sandėlį, privalo turėti tiek neįkeisto ir neareštuoto turto, kad pakaktų mokestinių prievolių įvykdymui užtikrinti, teisės aktais nustatyta eilė reikalavimų, susijusių su produktų apskaita, prekių maišymo technologinių procesų reglamentavimu ir kt.¹⁹

(52) Tai, kad kiekvieno esamo sandėlio savininkas/valdytojas nesunkiai technologiškai gali išplėsti žymėto dyzelino gamybą, tik parodo, kad rinkos galia šioje rinkoje gali būti nestabili, ir tai analizuotina vertinant, ar ūkio subjektas turi galią rinkoje.

(53) Nors dažniausiai Europos Komisija savo praktikoje yra nagrinėjusi nežymėto dyzelino prekybos sąlygas, 2013 m. birželio 27 d. sprendime byloje COMP/M.6935 - ARGOS/ SOPETRAL buvo

¹⁸ Nagrinėjant, ar prekės priklauso vienai atitinkamai rinkai, jos gali būti laikomos pakaitalais, kuomet vienos prekės kainai padidėjus, kitos (konkuruojančios) prekės pardavimai išauga.

¹⁹ AB „Orlen Lietuva“ 2016 m. rugpjūčio 23 d. raštas Konkurencijos tarybai. Bylos 2 tomas, 17 lapas.

nustatyta, kad žymėtas ir nežymėtas dyzelinas taip pat gali sudaryti atskiras atitinkamas prekės rinkas. Europos Komisija savo sprendime nurodė, kad ne keliams (*non-road*) skirtas žymėtas dyzelinas yra skirtas naudoti ne keliais judančiose mašinos (įskaitant vidaus vandens kelių laivus), žemės ir miškų ūkio traktoriuose ir pramoginiuose laivuose²⁰. Europos Komisija nurodo, kad nepaisant to, kad dyzelino ir keliams neskirto dyzelino kokybinės charakteristikos yra identiškos, keliams neskirtas dyzelinas negali būti naudojamas visose transporto priemonėse. Atsižvelgiant į tai, gamintojai privalo į keliams neskirtą dyzeliną pridėti dažiklių tam, kad užkirsti kelią netinkamam naudojimui. Komisijos atliktas rinkos tyrimas iš esmės patvirtino galimą atskiros prekės rinkos egzistavimą atsižvelgiant į tai, kad žymėtas dyzelinas turi specifinį vartotoją bei naudojimo paskirtį, kas rodo galimą atskiros prekės rinkos egzistavimą. Dauguma Komisijos apklaustų subjektų nurodė, kad atsižvelgiant į žymėto dyzelino specifiką, taikomą teisinį reglamentavimą, pirkėjų reikalavimus, kainas ir naudojimo paskirtį, žymėtas dyzelinas galimai sudaro atskirą prekės rinką nei šildymui skirtas kuras ar nežymėtas dyzelinas. Galutinį atitinkamos rinkos apibrėžimą Europos Komisija šiame sprendime paliko atvirą.²¹ Pažymėtina, kad šis Komisijos sprendimas yra koncentracijos byloje ir savaime tai nėra analogiškos situacijos precedentas, tačiau nepaisant to, Komisijos atlikta analizė ir priimtas atitinkamas sprendimas rodo, jog toks žymėto ir nežymėto dyzelino išskyrimas turi pagrindo.

(54) Nagrinėjant, ar yra galimas žymėto žemės ūkiui skirto ir žymėto šildymui skirto dyzelino tarpusavio pakeičiamumas, Tyrimo metu nustatyta, kad šios dvi žymėto dyzelino rūšys nepakeičiamos viena kita galutinio vartotojo požiūriu. Nepriklausomai nuo to, kiek pakiltų žymėto žemės ūkiui skirto dyzelino kaina, vartotojai nepereis prie žymėto dyzelino šildymui, nes vartotojas, turintis leidimą įsigyti žemės ūkiui skirtą žymėtą dyzeliną, šio leidimo pagrindu negali alternatyviai įsigyti šildymui skirto žymėto dyzelino. Be to, parduodamas žymėto dyzelino šildymui kiekis (kvota/limitas) yra apribotas VMI ir užfiksuotas leidime pagal turimą šildymo plotą. Analogiškai ir žymėto dyzelino šildymui atveju – nepriklausomai nuo to, kiek pakiltų žymėto dyzelino šildymui kaina, vartotojas nepereis prie žymėto dyzelino žemės ūkiui, nes vartotojas, turintis leidimą įsigyti šildymui skirtą žymėtą dyzeliną, šio leidimo pagrindu negali alternatyviai įsigyti žemės ūkiui skirto žymėto dyzelino. Be to, vartotojas negali įsigyti žymėto dyzelino žemės ūkiui daugiau, negu nurodyta VMI leidime pagal turimas žemės ūkio naudmenas. Teisinis reguliavimas įtvirtina, kad leidimo pagrindu įsigyto dyzelino negalima naudoti ne pagal paskirtį. Todėl šios dvi žymėto dyzelino rūšys vartotojo požiūriu priskirtinos atskiroms rinkoms.

(55) Įvertinant aukščiau išvardintas aplinkybes (dyzelino ir žymėto dyzelino savybes, naudojimą ir kainas), išskiriamos dvi atskiros prekės, t. y. **žymėtas žemės ūkiui skirtas dyzelinas** ir **žymėtas šildymui skirtas dyzelinas**. Šios dvi prekės tiekimo grandinėje juda nuo gamintojo iki vartotojo per kelis lygmenis, kurių įvertinimas pateikiamas toliau.

3.1.2. Dėl žymėto dyzelino tiekimo lygmenų

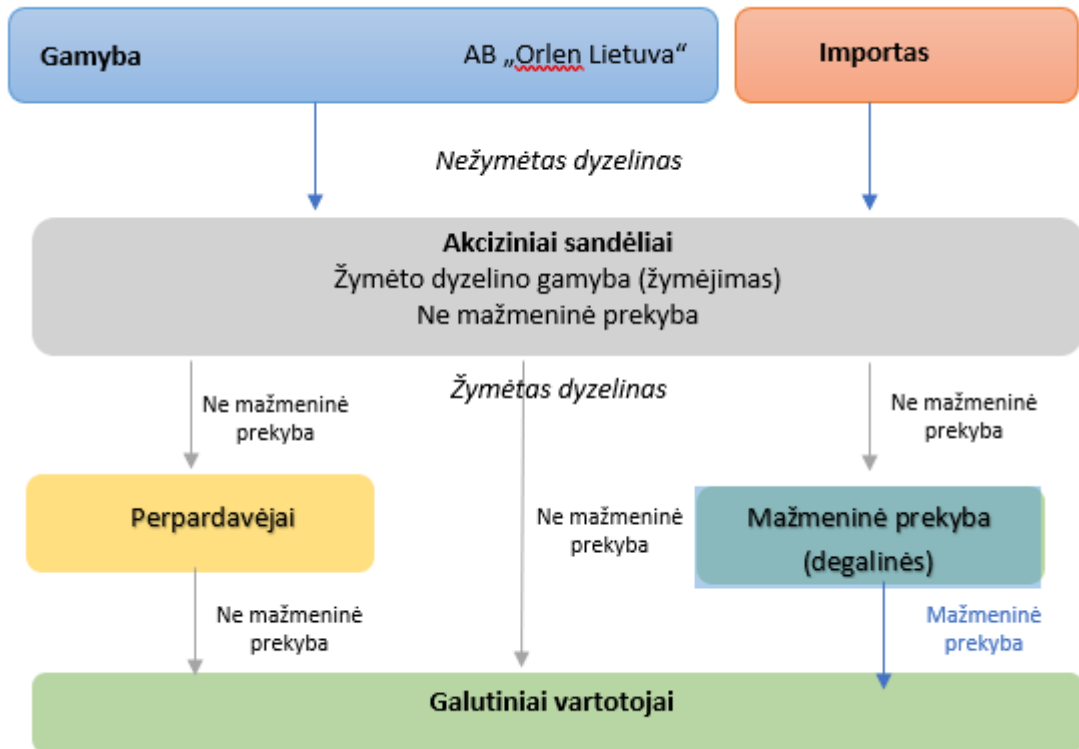
(56) Tyrimo metu nustatyta, kad žymėtas dyzelinas parduodamas dviem skirtingais būdais: 1) iš akcizinių sandėlių tiesiogiai didmenininkams (perpardavėjams), degalinėms ir galutiniams vartotojams ir 2) iš degalinių (mažmeninis). Tyrimo metu buvo įvertinti skirtingi tiekimo lygmenys.

(57) AB „Orlen Lietuva“ yra nežymėto dyzelino gamintoja ir tiekėja. Nežymėtas dyzelinas, kaip jau minėta, yra žymėto dyzelino, kurį gamina tiek AB „Orlen Lietuva“, tiek ir kiti Lietuvoje akcizinius sandėlius valdantys ar iš jų dyzelino žymėjimo paslaugas perkantys ūkio subjektai, žaliava. Toliau pagamintas produktas juda pasroviui nuo gamintojo link galutinio vartotojo (žr. schemą).

²⁰Kaip nurodyta Direktyvoje Nr. 2009/30/EC

²¹EK sprendimo byloje COMP/M.6935 - ARGOS/ SOPETRAL, p. 8-13.

1 pav. Žymėto dyzelino pardavimo schema

(58) Europos Komisijos sprendimuose dėl koncentracijų nemažmeniniai pardavimai apibrėžiami kaip pardavimai, skirti nepriklausomiems perpardavėjams ir didelės apimties pardavimai galutiniams vartotojams.²² Europos Komisija pažymi, kad nemažmeniniai pardavimai sudaro atskirą atitinkamą prekės rinką atsižvelgiant į mažesnius parduodamo produkto kiekius, dažniausiai tiekiamus tiesiogiai iš tiekėjo valdomų saugyklų į kliento buvimo vietą antriniu transportu, dažniausiai kiekiais, kurie telpa į vieną autocisterną.²³ Pažymėtina, kad nagrinėjamu atveju šios sąlygos atitinka ir Konkurencijos tarybos atlikto tyrimo nustatytas aplinkybės – žymėtas dyzelinas Lietuvoje nemažmeninėje prekyboje, skirtingai nuo nežymėto dyzelino pardavimų iš gamintojų arba importo, parduodamas sąlyginai nedideliais kiekiais, pristatant į galutinio vartotojo buvimo vietą autocisternomis pagal konkretų poreikį, o ne pagal ilgalaikes kuro tiekimo sutartis ar iš anksto sutartais dideliais kiekiais.

(59) Kaip matoma iš aukščiau pateiktos schemos, tiesiogiai iš akcizinio sandėlio žymėtas dyzelinas parduodamas a) perpardavėjams ir degalinėms (tik žemės ūkiui skirtas dyzelinas) ir b) galutiniams vartotojams (ūkininkams, ŽŪB ir kt.) tiesiogiai jiems pristatant / atsiimant iš sandėlio. Tyrimo metu nustatyta, kad esminių skirtumų tarp pardavimų šioms dviem pirkėjų grupėms a) ir b) nėra – žymėto dyzelino pardavimo sąlygos nėra diferencijuojamos pagal šias pirkėjų grupes, žymėto dyzelino kainodara nepriklauso nuo pirkėjo grupės (taikoma vienoda kainodara tiek perpardavėjams, tiek galutiniams vartotojams); žymėtas dyzelinas išvežamas autotransportu (pirkėjo arba pardavėjo, nuosavu arba trečiųjų šalių, naudojamu pagal sutartis).²⁴

(60) Skirtingai nei mažmeninėje prekyboje per degalines (per kurias galima įsigyti tik žemės ūkio veiksiai skirto žymėto dyzelino), žymėto dyzelino įsigijimas iš sandėlių arba iš perpardavėjų

²² Europos Komisijos sprendimas COMP/M.3516 - REPSOL YPF / SHELL Portugal, 13/09/2004, p. 11.

²³ 2013 m. birželio 27 d. sprendimas byloje COMP/M.6935 - ARGOS/ SOPETRAL.

²⁴ Ūkio subjektų atsakymai į Konkurencijos tarybos 2016 m. liepos 22 d. rašto Nr. (2.1-34)6V-1653 klausimus.

vykdomas didesniais (nei per degalines) kiekiais pagal sutartis, dėl ko galimas kainos nusiderėjimas, taikomi individualiai suderinami mokėjimo atidėjimo terminai, kai kurie žymėtą dyzeliną parduodantys ūkio subjektai siūlo ir užskaitymo natūra galimybes. Kaip rodo tyrimo metu surinkti duomenys, Lietuvoje veikiančios žymėto dyzelino pardavėjai netaiko skirtingos kainodaros skirtingoms klientų grupėms atsižvelgiant į tai, ar šie klientai žymėtą dyzeliną perka perpardavimui, ar galutiniam vartojimui.²⁵

(61) Tyrimo metu nustatyta, kad tiek AB „Orlen Lietuva“, tiek kiti akcizinių sandėlių valdytojai žymėtą dyzeliną parduoda galutiniams vartotojams ir (arba) didmenininkams, kurie jį parduoda galutiniams vartotojams tiesiogiai ir (arba) parduoda patys per savo valdomus degalinių tinklus (tokiu atveju jie patys veikia ir kaip mažmenininkai).²⁶

(62) Nagrinėjant skirtingus žymėto dyzelino pardavimo lygmenis, pabrėžtina, kad šio tyrimo tikslais yra nagrinėjamas AB „Orlen Lietuva“, kaip žymėto dyzelino tiekėjo, elgesys. Kaip jau minėta, pagrindinis atitinkamos rinkos apibrėžimo tikslas yra nustatyti nagrinėjamo ūkio subjekto konkurentus, galinčius varžyti jo laisvę elgtis nepriklausomai nuo kitų rinkos dalyvių. Taigi, šiuo atveju nagrinėjant „vertikalųjį“ prekės rinkos apibrėžimo aspektą iš esmės reikia atsakyti į klausimą, kuo didmeniniai žymėto dyzelino pirkėjai galėtų pakeisti AB „Orlen Lietuva“, kaip žymėto dyzelino gamintojo, produkciją (pavyzdžiui, jeigu iš viso nebūtų galimybės pirkti iš šio ūkio subjekto).

(63) Tyrimo metu apklausti žymėtą dyzeliną Lietuvoje parduodantys ūkio subjektai Konkurencijos tarybai nurodė, kad savo pagrindiniais konkurentais parduodant žymėtą dyzeliną laiko ne tik AB „Orlen Lietuva“, bet ir įvairias kitas įmones, prekiaujančias žymėtais degalais ir (arba) žyminčias dyzeliną savo turimuose akciziniuose sandėliuose²⁷. Be to, tyrimo metu surinkta informacija apie žymėtu dyzelinu prekiaujančių ūkio subjektų pirkimus rodo, kad žymėtą dyzeliną jo perpardavimo veikla užsiimantys ūkio subjektai perka iš įvairių dyzeliną žyminčių ir (arba) jį parduodančių Lietuvoje veikiančių ūkio subjektų. Iš 88 Konkurencijos tarybai informaciją pateikusių žymėtu dyzelinu prekiausių ūkio subjektų (2010 – 2016 m. laikotarpiu pirkusių žymėtą žemės ūkiui ir (arba) šildymui skirtą dyzeliną perpardavimui Lietuvos Respublikos teritorijoje), tik 8 nurodė žymėtą dyzeliną pirkę tik iš AB „Orlen Lietuva“. Visi kiti žymėtą dyzeliną pirkė iš daugiau nei vieno ūkio subjekto (nurodyti nuo dviejų iki septyniolikos ūkio subjektų, iš kurių atitinkamu laikotarpiu buvo pirktas žymėtas dyzelinas), kai kurie jų apskritai nepirko žymėto dyzelino iš AB „Orlen Lietuva“²⁸. Apklausti ūkio subjektai nurodė, kad daugiau nei vieno žymėto dyzelino pardavėjo pasirinkimą lemia įvairios priežastys, iš kurių pagrindinės - skirtingos pirkimo sąlygos, t. y. kainodara, atsiskaitymo terminai, logistikos ypatumai, skirtingas suteikiamas prekinio kredito limitas, mokėjimo atidėjimo sąlygos. Sprendimą, kurį žymėto dyzelino pardavėją pasirinkti nulemia įvairių aplinkybių visuma.²⁹

(64) Taigi, nagrinėjamu atveju nustatyta, kad toks pakeičiamumas yra galimas bet kurio kito akcizų sandėlio valdytojo (naudotojo), žyminčio dyzeliną ir (arba) jį parduodančio ūkio subjekto produkcija. Akcizinių sandėlių valdytojai (naudotojai), įsigiję žaliavą žymėtam dyzelinui gaminti, gali be apribojimų siūlyti (ir realiai siūlo) savo pažymėtą dyzeliną tiek kitiems didmenine žymėto dyzelino prekyba užsiimantiems ūkio subjektams, tiek mažmenine prekyba užsiimantiems ūkio subjektams (degalinėms), tiek ir galutiniams vartotojams, turintiems reikiamas licencijas.

(65) Kaip jau minėta, žymėtas dyzelinas šildymui mažmeninėje prekyboje (per degalines) apskritai nėra pardavinėjamas, jis parduodamas tik jį pristatant tiesiogiai pirkėjui, pateikusiam reikiamą (pardavimui arba naudojimui) VMI išduotą leidimą. Atitinkamai toliau kitoje pastraipoje kalbama tik apie žemės ūkiui skirtą žymėto dyzelino pardavimą iš akcizinių sandėlių ir per degalines skirtumus.

(66) Pardavimai iš degalinių pasižymi tuo, kad per jas žymėtas dyzelinas parduodamas sąlyginai nedideliais kiekiais iš konkrečių mažmeninės prekybos taškų (degalinių) galutiniams

²⁵ Ūkio subjektų atsakymai į Konkurencijos tarybos 2017 m. kovo 7d. raštų Nr. (2.1-34)6V-551 16 kl., Nr. (2.1-34)6V-550 11 kl., Nr. (2.1-34)6V-552 16 kl.

²⁶ Ūkio subjektų atsakymai į Konkurencijos tarybos 2016 m. liepos 22 d. rašto Nr. (2.1-34)6V-1653 6 klausimą.

²⁷ Ūkio subjektų atsakymai į Konkurencijos tarybos 2016 m. liepos 22 d. rašto Nr. (2.1-34)6V-1653 5 klausimą.

²⁸ Ūkio subjektų atsakymai į Konkurencijos tarybos 2017 m. kovo 7 d. rašto Nr. (2.1-34)6V-552 6 klausimą.

²⁹ Ūkio subjektų atsakymai į Konkurencijos tarybos 2017 m. kovo 7 d. rašto Nr. (2.1-34)6V-550 4 klausimą ir 2017 m. kovo 7 d. rašto Nr. (2.1-34)6V-552 7 klausimą.

variantams. Tyrimo metu nustatyta, kad pardavimo iš akcizinio sandėlio konkurencijos sąlygos skiriasi nuo pardavimo iš degalinių. Galima teigti, jog šie būdai nepakeičiami vienas kitu, nes vartotojams reikalingas mažmeninis žymėto dyzelino įsigijimas per degalines, kuriose jie gali operatyviai įsigyti reikalingą nedidelį kiekį vieno pirkimo metu iš arti esančio taško (degalinės), be jokių sutarčių. Degalinėse žymėtas dyzelinas paprastai įsigijamas pilant jį į transporto priemonių bakus ar kitas nedideles mobilias talpyklas. Be to, skirtingai nei perkant iš akcizinių sandėlių arba didmeninių pardavėjų, perkant žymėtą dyzeliną degalinėse, nėra galimybės individualiai derėtis dėl palankesnės degalų įsigijimo kainos, reikiamo mokėjimo atidėjimo ar kitų pristatymo ir atsiskaitymo sąlygų.

(67) Apibendrinant tai, kas išdėstyta, atitinkamos prekės rinkos apibrėžiamos kaip nemažmeninis (*non-retail sales*) žymėto dyzelino žemės ūkiui pardavimas ir nemažmeninis žymėto dyzelino šildymui pardavimas.

3.2. Geografinė rinka

(68) Geografinė rinka apibrėžiama vadovaujantis Konkurencijos įstatymo 3 straipsnio 3 dalimi, kurioje nurodyta, kad geografinė rinka – teritorija, kurioje visi ūkio subjektai susiduria su iš esmės panašiomis konkurencijos sąlygomis tam tikroje prekės rinkoje ir kuri, atsižvelgiant į tai, gali būti atskiriama lyginant su greta esančiomis teritorijomis; bei minėtais Konkurencijos tarybos paaiškinimais dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo.

(69) Apibrėžiant geografinę rinką buvo siekiama įvertinti konkurencijos sąlygų panašumus ir skirtumus Lietuvoje bei greta esančiose valstybėse, nustatyti konkurencinio spaudimo šaltinius AB „Orlen Lietuva“ atžvilgiu nemažmeninių žymėto dyzelino pardavimų iš akcizinių sandėlių prekių rinkose. Kadangi dauguma toliau šiame nutarime vertinamų veiksnių yra svarbūs siekiant nustatyti tiek nemažmeninio žymėto žemės ūkiui skirto dyzelino pardavimo geografinę teritoriją, tiek ir nemažmeninio žymėto šildymui skirto dyzelino pardavimo geografinę teritoriją, toliau jie analizuojami bendrai abiejų išskirtų prekių rinkų atžvilgiu, atskirai įvertinant tik šių rinkų ypatumus.

(70) Nemažmeninio žymėto dyzelino pardavimo rinkos geografinė rinka apibrėžiama kaip Lietuvos Respublikos teritorija atsižvelgiant į toliau nurodytas aplinkybes.

(71) Tyrimo metu nustatyta, kad konkurencija nemažmeninio žymėto dyzelino pardavimo lygmenyje vyksta tarp žymėto dyzelino pardavėjų iš akcizinių sandėlių, kurie yra išsidėstę gana tolygiai visoje Lietuvos teritorijoje (žr. žemėlapi žemiau). Tyrimo metu iš žymėto dyzelino gamintojų surinkti duomenys rodo, kad nėra esminių regioninės konkurencijos požymių, kurie leistų apibrėžti atskiras regioninio lygmens geografines teritorijas, kuriose visi ūkio subjektai susidurtų su iš esmės panašiomis konkurencijos sąlygomis ir kurios galėtų būti atskiriamos lyginant su greta esančiais regionais.

(72) Tyrimo metu surinkta informacija rodo, kad žymėtas dyzelinas gali būti (ir yra) pristatomas į bet kurią vartotojo buvimo vietą iš Lietuvoje esančio akcizinio sandėlio (terminalo). Kaip rodo tyrimo metu surinkta informacija, didžiausi nemažmeninio žymėto dyzelino pardavimo veiklą Lietuvoje vykdančios ūkio subjektai žymėto dyzelino prekybą vykdo visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje³⁰.

---

³⁰ Circle K Lietuva, UAB, UAB „Baltic Petroleum“, UAB „Kvistija“, UAB „Skulas“, UAB „Alauša“, G. Vaičėno įmonė „Šoklys“, UAB „Bratoil“, UAB „Gindana“ ir kt.

2 pav. Akcizinių sandėlių išsidėstymas Lietuvoje.

Šaltinis. Tyrimo metu surinkti duomenys.

(73) Tyrimo metu taip pat nustatyta, kad nėra pagrindo geografinę žymeto dyzelino rinką apibrėžti plačiau nei Lietuvos Respublika, kadangi nenustatyta nė vieno ūkio subjekto, kuris žymetą dyzeliną pirkėtų arba parduotų už Lietuvos Respublikos ribų, o aukščiau nagrinėtas teisinis reguliavimas, nulemiantis žymeto dyzelino pirkėjų ir naudotojų specifiką bei kainodaros skirtumus, galioja nacionaliniu mastu.

(74) Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, geografinėmis nemažmeninių žemės ūkiui skirto žymeto dyzelino pardavimų ir nemažmeninių žymeto dyzelino šildymui pardavimų rinkomis laikoma Lietuvos Respublikos teritorija.

4. Dėl dominuojančios padėties

(75) Vadovaujantis Konkurencijos įstatymo 3 straipsnio 2 dalimi, dominuojanti padėtis suprantama kaip vieno ar daugiau ūkio subjektų padėtis rinkoje, kai tiesiogiai nesusiduriama su konkurencija arba kuri įgalina daryti vienpusę lemiamą įtaką atitinkamoje rinkoje, veiksmingai ribojant konkurenciją. Vadovaujantis Konkurencijos tarybos 2000 m. gegužės 17 d. nutarimu Nr.52 patvirtintais Konkurencijos tarybos paaiškinimais dėl dominuojančios padėties nustatymo, vienpusė lemiamą įtaka suprantama kaip ūkio subjekto galimybė veikti atitinkamoje rinkoje pakankamai nepriklausomai nuo konkurentų, tiekėjų ar pirkėjų ir galiausiai nuo vartotojų, darant poveikį prekių kainoms, įėjimo į rinką galimybėms ir kitoms veiklos sąlygoms, dėl ko veiksmingai ribojama konkurencija toje rinkoje.

(76) Remiantis Komisijos komunikatu „Įgyvendinimo prioritetų taikant EB sutarties 82 straipsnį dominuojančių įmonių piktnaudžiaujamam antikonkurenciniam elgesiui gairės“³¹ (toliau – Komisijos komunikatas), Bendrijos teisėje dominavimas apibrėžtas kaip įmonės ekonominio pajėgumo pozicija, suteikianti jai galimybę neleisti veiksmingos konkurencijos atitinkamoje rinkoje, suteikdama galią veikti pastebimai nepriklausomai nuo konkurentų, klientų ir galiausiai vartotojų.³² Ši nepriklausomumo sąvoka susijusi su atitinkamos įmonės patiriamo konkurencinio spaudimo stiprumu. Dominavimas reiškia, kad šis konkurencinis spaudimas nėra pakankamai veiksmingas, taigi, atitinkama

³¹ OL C 045 ,2009 p. 0007 – 0020.

³² Žr. sprendimo byloje 27/76 *United Brands Company ir United Brands Continental prieš Komisiją* (1978), Rink. 207, 65 punktą; sprendimo byloje 85/76 *Hoffmann-La Roche & Co. prieš Komisiją* (1979), Rink. 461, 38 punktą.

įmonė tam tikrą laiką turi nemažą įtaką rinkoje. Tai reiškia, kad įmonės sprendimai yra iš esmės nepriklausomi nuo konkurentų, klientų ir, galiausiai, vartotojų veiksmų.

4.1. Žymėto dyzelino pardavėjų užimamos atitinkamos rinkos dalys

(77) Konkurencijos įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta, kad jeigu neįrodoma priešingai, laikoma, kad ūkio subjektas (išskyrus mažmenine prekyba besiverčiantį ūkio subjektą) užima dominuojančią padėtį atitinkamoje rinkoje, jeigu jo rinkos dalis sudaro ne mažiau kaip 40 procentų. Konkurencijos tarybos paaiškinimų dėl dominuojančios padėties nustatymo 11 punkte nustatyta, kad ūkio subjekto užimama rinkos dalis yra vienas pagrindinių veiksnių, leidžiančių daryti išvadą apie ūkio subjekto dominuojančią padėtį. Didelė tikimybė, kad ūkio subjektas yra dominuojantis, jeigu jis stabiliai išlaiko ne mažesnę kaip 40 procentų rinkos dalį. Ir atvirkščiai, mažai tikėtina, kad turėdamas mažesnę nei 40 proc. rinkos dalį, ūkio subjektas bus dominuojantis.

(79) Tyrimo metu nustatyta, kad AB „Orlen Lietuva“ parduotas žymėtas dyzelinas Lietuvoje 2010 – 2016 m. sudarė sąlyginai nežymią viso Lietuvoje pagaminto/pažymėto ir parduoto žymėto dyzelino žemės ūkiui. Pavyzdžiui, 2016 m. AB „Orlen Lietuva“ pardavė iš viso [KOMERCINĖ PASLAPTIS] litrų žymėto žemės ūkiui skirto dyzelino, o Lietuvoje 2016 m. iš viso nemažmeniniai žymėto žemės ūkiui skirto dyzelino pardavimai sudarė apie 308 mln. litrų, t. y. AB „Orlen Lietuva“ nemažmeninių pardavimų rinkos dalis sudarė apie [20-30] proc.

(80) Pagal AB „Orlen Lietuva“, dyzeliną žyminčių ir juo prekiaujančių ūkio subjektų³³ bei VMI Konkurencijos tarybai pateiktus duomenis³⁴ buvo apskaičiuotos AB „Orlen Lietuva“ rinkos dalys nemažmeninių žymėto dyzelino žemės ūkiui ir šildymui pardavimų Lietuvoje rinkose 2010-2016 metais (žr. 1, 2 lentelę).

1 lentelė. 2010-2016 m. didžiausių nemažmeninių žemės ūkiui skirto žymėto dyzelino pardavėjų Lietuvoje užimamos rinkos dalys, proc.

Pardavėjas	2010 m.	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.
UAB „AMIC Lietuva“	[20-30]	[20-30]	[20-30]	[20-30]	[20-30]	[10-20]	[0-5]
UAB „BALTIC PETROLEUM“	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[5-10]
UAB „SKULAS“	[5-10]	[5-10]	[5-10]	[5-10]	[5-10]	[5-10]	[5-10]
Uždaroji akcinė bendrovė „NAFTĖNAS“	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[5-10]	[5-10]
AB „Orlen Lietuva“	[30-40]	[30-40]	[20-30]	[20-30]	[20-30]	[30-40]	[20-30]
UAB „Nafrus“	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[5-10]
Ginto Vaičėno įmonė „Šoklys“	[10-20]	[10-20]	[10-20]	[10-20]	[10-20]	[10-20]	[10-20]
UAB „Viada LT“	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]
Circle K Lietuva, UAB	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]
Uždaroji akcinė bendrovė „NESTE LIETUVA“	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]
UAB „Velseka“	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]
Kiti	[10-20]	[10-20]	[10-20]	[10-20]	[10-20]	[10-20]	[10-20]
VISO	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

³³ Ūkio subjektų atsakymai į Konkurencijos tarybos 2017 m. kovo 7 d. rašto Nr. (2.1-34)6V-551 6 klausimą, ūkio subjektų atsakymai į Konkurencijos tarybos 2017 m. kovo 7 d. rašto Nr. (2.1-34)6V-550 9 klausimą, Ūkio subjektų atsakymai į Konkurencijos tarybos 2017 m. kovo 7 d. rašto Nr. (2.1-34)6V-552 12 klausimą.

³⁴ VMI 2017 m. birželio 30 d., 2017 m. rugpjūčio 2 d. raštai Konkurencijos tarybai.

2 lentelė. 2010-2016 m. didžiausių nemažmeninių šildymui skirto žymėto dyzelino pardavėjų Lietuvoje užimamos rinkos dalys, proc.

Pardavėjas	2010 m.	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.
UAB „AMIC Lietuva“	[20-30]	[20-30]	[20-30]	[20-30]	[20-30]	[20-30]	[0-5]
UAB „BALTIC PETROLEUM“	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[10-20]
UAB „SKULAS“	[5-10]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]
AB „Orlen Lietuva“	[20-30]	[20-30]	[20-30]	[10-20]	[10-20]	[20-30]	[20-30]
Ginto Vaičėno įmonė „Šoklys“	[0-5]	[5-10]	[10-20]	[10-20]	[10-20]	[5-10]	[5-10]
UAB „Viada LT“	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]
Circle K Lietuva, UAB	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]
Uždaroji akcinė bendrovė „NESTE LIETUVA“	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]
UAB „Velseka“	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]
UAB „NAFTĖNAS“	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[5-10]	[5-10]	[10-20]
UAB „Naftrus“	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[0-5]	[5-10]
Kiti	[30-40]	[30-40]	[20-30]	[20-30]	[20-30]	[20-30]	[20-30]
VISO	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

(81) Tyrimo metu nustatyta, kad nemažmeniniuose žymėto dyzelino žemės ūkiui pardavimuose Lietuvoje AB „Orlen Lietuva“ yra didžiausias pardavėjas, kurio rinkos dalis 2010-2016 m. svyravo [20-30] – [30-40] proc. ribose. 2016 m. AB „Orlen Lietuva“ užėmė [20-30] proc. nemažmeninių žymėto žemės ūkiui skirto dyzelino pardavimų Lietuvoje rinkos.

(82) Nemažmeniniame žymėto dyzelino šildymui pardavime AB „Orlen Lietuva“ rinkos dalis 2010-2016 m. svyravo [10-20]-[20-30] proc. ribose, o 2016 m. AB „Orlen Lietuva“ užėmė [20-30] proc. rinkos (pardavė [KOMERCINĖ PASLAPTIS] 1 dyzelino iš 73,3 mln. 1 parduotų Lietuvoje iš akcizinių sandėlių).

(83) Apibendrinant surinktą informaciją, darytina išvada, jog 2010-2016 m. AB „Orlen Lietuva“ užimama rinkos dalis nagrinėjamos žymėto dyzelino rinkose nesiekė teisės aktuose nustatytos dominavimo prezumpcijos, t. y. 40 proc. rinkos dalies, ribos.

4.2. Kitos galimo dominavimo vertinimui svarbios aplinkybės

(84) Vadovaujantis Konkurencijos tarybos paaiškinimų dėl dominuojančios padėties nustatymo 5 punktu, dominuojanti padėtis suprantama kaip situacija atitinkamoje rinkoje, kai vienas ar daugiau ūkio subjektų tiesiogiai nesusiduria su konkurencija; arba gali daryti vienpusę lemiamą įtaką atitinkamoje rinkoje veiksmingai ribodami konkurenciją.

(85) Kaip jau minėta, tyrimo metu surinkti duomenys rodo, kad AB „Orlen Lietuva“ gaminamas žymėtas dyzelinas nėra vienintelis, kurį perka žymėtą dyzeliną perparduodantys ūkio subjektai ir kurį naudoja žymėtą dyzeliną turintys teisę įsigyti Lietuvos vartotojai. Tyrimo metu nustatyta, kad nemažmeninėse žymėto dyzelino pardavimo rinkose Lietuvoje be AB „Orlen Lietuva“, veikia nemažai kitų ūkio subjektų (2016 m. iš viso apie 40 ūkio subjektų pardavinėjo žymėtą dyzeliną nemažmeninėse rinkose Lietuvoje).

(86) Remiantis Konkurencijos tarybos paaiškinimų dėl dominuojančios padėties nustatymo 8 punkto nuostatomis, vienpusė lemiamą įtaką suprantama kaip ūkio subjekto galimybė veikti atitinkamoje rinkoje pakankamai nepriklausomai nuo konkurentų, tiekėjų ar pirkėjų ir galiausiai nuo vartotojų, darant poveikį prekių kainoms, įėjimo į rinką galimybėms ar kitoms veiklos sąlygoms, dėl ko veiksmingai ribojama konkurencija toje rinkoje.

(87) Tyrimo metu nenustatyta, kad AB „Orlen Lietuva“ elgiasi ar gali elgtis žymėto dyzelino rinkose žymia dalimi nepriklausomai nuo konkurentų ir vartotojų (pirkėjų) veiksmų. Konkurencijos tarybos surinkti duomenys rodo, kad AB „Orlen Lietuva“ nustato savo žymėto dyzelino protokolo kainas

pagal Platts paskutinę žinomą kotiruotę, pridedant maržą, tačiau marža nėra stabili, ji kinta priklausomai nuo Platts kotiruočių dinamikos ir situacijos žymėto dyzelino rinkoje.³⁵

(88) Nepaisant santykinai didesnės negu konkurentų rinkos dalies, AB „Orlen Lietuva“ neužima dominuojančios padėties nė vienoje iš identifiкуotų nemažmeninio žymėto dyzelino pardavimo rinkų pirmiausiai dėl didelio konkurentų skaičiaus ir dėl nedidelių plėtimosi rinkose kliūčių tiems ūkio subjektams, kurie šiuo metu jau turi akcizinius sandėlius ir juose žymi dyzeliną. Tyrimo metu nustatyta, kad be AB „Orlen Lietuva“ akciziniuose sandėliuose dyzeliną žymėjo ir juo prekiaavo dar bent 22 ūkio subjektai.

(89) Konkurencijos tarybos paaiškinimų dėl dominuojančios padėties nustatymo 15 punkte įtvirtinta, kad ūkio subjektas, nors ir turėdamas didelę atitinkamos rinkos dalį, rinkoje gali nedominuoti, jeigu nėra kliūčių (arba jos yra mažos) kitiems ūkio subjektams įeiti į atitinkamą rinką ir veiksmingai konkuruoti su veikiančiu rinkoje ūkio subjektu. Ir atvirkščiai, jeigu kliūtys didelės, esamas rinkos dalyvis gali būti apsaugotas nuo kitų ūkio subjektų konkurencijos ir gali pajėgti daryti vienpusę lemiamą įtaką rinkoje net ir tuo atveju, kai jo rinkos dalis nėra santykinai didelė (pavyzdžiui, neviršija 40 proc.), bet vis dėlto yra daug didesnė už konkurentų.

(90) Kaip jau minėta, iki 2016 m. iš viso bent 22 ūkio subjektai pardavinėjo žymėtą dyzeliną žemės ūkiui nemažmeninėje rinkoje (iš akcizinių sandėlių). Didžioji dalis šių subjektų taip pat parduoda ir šildymui skirtą žymėtą dyzeliną. Nagrinėjimo metu surinkti duomenys rodo, kad galimas esamų konkurentų plėtimasis atitinkamoje rinkoje yra tikėtinas, vyksta laiku ir yra pakankamas tam, kad varžytų AB „Orlen Lietuva“ galimybes daryti vienpusę lemiamą įtaką atitinkamose rinkose.

(91) Kaip jau minėta, dyzelinas gali būti žymimas tik akciziniame sandėlyje³⁶. Remiantis Konkurencijos tarybai VMI pateiktais duomenimis, Lietuvoje yra 30 veikiančių energinių produktų akcizinių sandėlių, išsidėsčiusių praktiškai visoje Lietuvos teritorijoje (žr. 1 pav.).³⁷ AB „Orlen Lietuva“ nuosavybės teise valdo tik vieną šių sandėlių, dar trijų sandėlių paslaugomis bendrovė naudojami sudariusi sutartis su akcizinių sandėlių savininkais dėl naftos produktų pardavimo ir dyzelino dažymo. Kitus akcizinius sandėlius valdo arba jų paslaugomis naudojami pagal sudarytas sutartis kiti Lietuvoje žymėtą dyzeliną gaminantys ir juo prekiaujantys ūkio subjektai.

(92) VMI skelbiamais viešai prieinamais duomenimis, 2018 m. kovo 30 d. ūkio subjektai turėjo 30 galiojančių leidimų steigti akcizinius sandėlius energiniams produktams, įskaitant žymėtus dyzelinus (27 leidimai suteikia teisę gaminti, maišyti ir (arba) laikyti žemės ūkiui skirtą žymėtą dyzeliną, 25 leidimai suteikia teisę gaminti, maišyti ir (arba) laikyti šildymui skirtą žymėtą dyzeliną)³⁸. Tyrimo metu akcizinius sandėlius valdantys ūkio subjektai nenurodė jokių pajėgumų apribojimų, trukdančių išplėsti žymėto dyzelino gamybą.

(93) Tyrimo metu surinkti duomenys rodo, kad žymėtą dyzeliną galutiniams vartotojams parduodantys ūkio subjektai veikia dviem būdais: vienos įmonės (Lietuvoje šiuo metu atitinkamai veikia apie 20 ūkio subjektų) pačios žymi dyzeliną savo turimuose arba naudojamuose akciziniuose sandėliuose ir jį parduoda tiesiogiai galutiniams vartotojams arba žymėto dyzelino perpardavimo veikla užsiimantiems ūkio subjektams, kitos įmonės pačios dyzelino nežymi, tačiau perparduoda arba parduoda kitų įmonių pažymėtą dyzeliną. Kai kurie ūkio subjektai, pvz., AB „Klaipėdos nafta“, turintys akcizinius sandėlius, pagal sutartis juose žymi dyzeliną kitiems ūkio subjektams, tačiau patys juo neprekiuoja. Tokių ūkio subjektų, žymintų dyzeliną kitiems, 2015 – 2016 metais buvo septyni. Tyrimo metu surinkta informacija rodo, kad tokio kitiems pagal sutartis žymimo dyzelino apimtis yra pakankamai reikšminga – pvz., 2015 m. pagal sutartis buvo pažymėta 72 mln. litrų dyzelino, kas sudaro apie 52 proc. viso žymėto dyzelino žemės ūkiui kiekio, parduoto tiesiogiai galutiniams vartotojams arba 44 proc. viso žymėto dyzelino žemės ūkiui, parduoto perpardavimui.

³⁵ Pvz., AB „Orlen Lietuva“ vidutinė marža (t. y. virš Platts kotiruotės, atėmus kaštus ir agento mokesčių) UAB „Imlitex“ klientams sudarė 2012 m. [KOMERCINĖ PASLAPTIS] USD/t, 2013-2014 m. marža padidėjo iki [KOMERCINĖ PASLAPTIS] USD/t, o 2015 m. marža vėl nukrito iki [KOMERCINĖ PASLAPTIS] USD/t.

³⁶ Akcizų įstatymo 4 straipsnio 1 dalis.

³⁷ VMI 2017 m. birželio 30 d. raštas Nr.(19-20 E) R-3849. Bylos 5 tomas, 51-52 lapai.

³⁸ <http://opendata.gov.lt/index.php?vars=/public/public/print/355/>, 2018 m. gegužės 24 d.

(94) Konkurencijos tarybos paaiškinimų dėl dominuojančios padėties nustatymo 17 punkte nurodyta, kad įėjimo į rinką kliūtimis gali būti absoliutūs ūkio subjekto pranašumai, t. y. ūkio subjektas yra absoliučiai pranašesnis kitų ūkio subjektų atžvilgiu, jei jis turi teisę arba galimybę naudotis tam tikrais ištekliais ar turtu, o jo potencialūs konkurentai šios teisės ar galimybės neturi, negali jų įsigyti iš viso arba gali įsigyti tik už daug aukštesnę kainą, negu juos įsigyja esamas rinkos dalyvis. Šiai veiksmų grupei priskiriami tokie veiksniai, kaip, pavyzdžiui: valstybinis reguliavimas, esminiai gamybos ištekliai ar intelektinės nuosavybės teisės.

(95) Nepaisant to, kad akcizinio sandėlio įsteigimui taikomi įvairūs teisiniai apribojimai, be to, akcizinio sandėlio steigimui reikalingi nemaži finansiniai ištekliai, teisinių apribojimų jau egzistuojantiems akciziniams sandėliams (jų valdytojams ir (arba) naudotojams) plėsti ar pradėti žymėto dyzelino gamybą, nenustatyta. Kaip nurodyta aukščiau, šiuo metu Lietuvoje veikiantys AB „Orlen Lietuva“ konkurentai (akcizinių sandėlių savininkai/valdytojai, žymintys dyzeliną) gali pakankamai lengvai išplėsti žymėto dyzelino gamybą (dyzelino dažymą), reaguodami į AB „Orlen Lietuva“ kainos padidinimą ar padidėjusį poreikį rinkoje. Be to, ūkio subjektai, neturintys savo valdomo akcizinio sandėlio, tačiau prekiaujantys žymėtu dyzelinu, gali sudaryti (ir realiai sudaro) sutartis dėl dyzelino dažymo su šiuo metu jau veikiančių akcizinių sandėlių savininkais/valdytojais.

(96) Ūkio subjektas gali būti laikomas turinčiu absoliutų pranašumą prieš kitus, jei jo žinioje (arba nuosavybėje) yra esminis gamybos išteklis (turtas ar įrengimai), kuris yra būtinas konkrečios prekės gamybai ar paslaugai teikti, o potencialūs konkurentai neturi teisės juo naudotis arba naudojimas yra apribotas.

(97) Nepaisant to, kad tikėtina, jog Lietuvoje AB „Orlen Lietuva“ yra pagrindinis žymėto dyzelino žaliavos (nežymėto dyzelino) tiekėjas, tyrimo metu surinkti duomenys rodo, kad AB „Orlen Lietuva“ dėl to neturi esminių pranašumų kaip nemažmeninis žymėto dyzelino pardavėjas. Tyrimo metu nenustatyta, kad AB „Orlen Lietuva“ galėtų turėti paskatų ar priežasčių apriboti žaliavos (nežymėto dyzelino) tiekimo arba kad būtų tokį tiekimą ribojusi dyzelino žymėjimo ar pardavimo veiklą vykdančiams ūkio subjektams. Surinkti duomenys rodo, kad būtent nežymėtas dyzelinas sudaro pagrindinę AB „Orlen Lietuva“ pardavimų dalį Lietuvoje (pvz., 2015 m. [90-100] proc. AB „Orlen Lietuva“ pardavimų Lietuvoje sudarė nežymėtas dyzelinas, o [5-10] proc. sudarė žymėtas dyzelinas žemės ūkiui ir šildymui³⁹), ir šioje nežymėto dyzelino rinkoje stiprėja importo konkurencija⁴⁰.

(98) Net jei būtų nustatyta, kad AB „Orlen Lietuva“ užima dominuojančią padėtį nežymėto dyzelino rinkoje, tai savaime nereiškia, kad dėl to analogišką padėtį AB „Orlen Lietuva“ užima ir nemažmeninėse žymėto dyzelino rinkose Lietuvoje. Kaip jau minėta, nežymėtas dyzelinas yra žaliava žymėtam dyzelinui gaminti (paruošti), taigi AB „Orlen Lietuva“ yra žymėto dyzelino žaliavos tiekėjas, tačiau dėl to neturi būti vertinamas kaip dominuojantis pasrovinėse žymėto dyzelino rinkose. Be to, kaip rodo tyrimo metu gauta informacija, AB „Orlen Lietuva“ nėra sudariusi ilgalaikių sutarčių su klientais, kliudančių AB „Orlen Lietuva“ konkurentams plėstis žymėto dyzelino rinkoje ar pradėti žymėto dyzelino gamybą.

(99) Tyrimo metu nenustatyta, kad egzistotų kokie nors apribojimai įsigyti žaliavą žymėto dyzelino gamybai/žymėti (nežymėtą dyzeliną) tiek iš AB „Orlen Lietuva“, tiek iš kitų ūkio subjektų, kurie dyzeliną importuoja (pavyzdžiui, UAB „Neste Lietuva“ visą savo Lietuvoje parduodamą dyzeliną importuoja) arba galėtų importuoti. Surinkta informacija rodo, kad keli stambesni nežymėto dyzelino pirkėjai, akcizinių sandėlių valdytojai gali vieni nupirkti (arba importuoti) praktiškai visą nežymėto dyzelino kiekį, reikalingą viso Lietuvoje superkamo žymėto dyzelino gamybai. Taigi, galima teigti, jog netgi tuo atveju, jei būtų nustatytas AB „Orlen Lietuva“ galimas dominavimas nežymėto dyzelino rinkoje, nėra pagrindo teigti, jog tokia galima AB „Orlen Lietuva“ užimama padėtis suteikia pranašumą AB „Orlen Lietuva“ pasrovinėse žymėto dyzelino rinkose, nes reikiamas kiekis žaliavos šiuo metu yra

³⁹ Žr. AB „Orlen Lietuva“ 2016 m. rugpjūčio 19 d. raštas. Bylos 3 tomas, 17 lapas.

⁴⁰ Pvz., AB „Orlen Lietuva“ dyzelinų pardavimai Lietuvoje 2012-2015 m. išliko daugiau mažiau stabilūs, tuo tarpu dyzelinų importas į Lietuvą nuosekliai augo, žr. AB „Orlen Lietuva“ 2016 08 19 raštas, 4 lentelė. Dėl padidėjusio dyzelino importo AB „Orlen Lietuva“ buvo priversta mažinti premijos virš Platts kotiruotės dydį, taip pat didinti taikomų nuolaidų už nupirktą produktą dydžius, žr. OL 2016 12 02 raštas, 1 punktas.

laisvai prieinamas konkurencingomis kainomis tiek iš pačios AB „Orlen Lietuva“, tiek ir iš kitų tiekimo šaltinių.

(100) Remiantis tyrimo metu surinktais ir išanalizuotais 2017 m. 2 mėnesių (nuo 2017 m. balandžio 1 d. iki 2017 m. gegužės 31 d.) ūkio subjektų pateiktais faktiniais pirkimų ir pardavimų duomenimis, stambesni konkurentai konkurencingomis kainomis gali įsigyti apie [KOMERCINĖ PASLAPTIS] l nežymėto dyzelino per metus, o tai viršija bendrą metinį žymėto dyzelino (žemės ūkiui ir šildymui) poreikį Lietuvoje daugiau kaip 1,7 karto. Apskaičiuota, kad vidutinė šio konkurentų galimo įsigyti kiekio svartinė bazinė nežymėto dyzelino pirkimo kaina būtų [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur/1000 l, ir pridėjus [KOMERCINĖ PASLAPTIS] eurų žymėto dyzelino pagaminimui⁴¹, vidutinė teorinė žymėto dyzelino bazinė kaina būtų [KOMERCINĖ PASLAPTIS]Eur/1000 l ([KOMERCINĖ PASLAPTIS]). Tai yra už tokią (bazinę) kainą vidutiniškai konkurentai galėtų siūlyti savo žymėtą dyzeliną rinkai.

(101) Nustatyta, kad ši vidutinė žymėto dyzelino (bazinė) kaina yra mažesnė nei AB „Orlen Lietuva“ taikyta žymėto dyzelino kaina parduodant jį per UAB „Imlitex“. Tyrimo metu surinkti duomenys rodo, kad AB „Orlen Lietuva“ vidutinė žymėto dyzelino žemės ūkiui (protokolinė) bazinė kaina (po nuolaidų) galutiniams vartotojams per UAB „Imlitex“ – [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur/1000 l. Atėmus AB „Orlen Lietuva“ UAB „Imlitex“ taikytą nuolaidą [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur/1000 l, gaunama [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur/1000 l bazinė kaina ([KOMERCINĖ PASLAPTIS]), kuria žymėtą dyzeliną AB „Orlen Lietuva“ parduodavo per UAB „Imlitex“. Palyginus šias kainas ([KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur su [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur), galima daryti išvadą, kad žymėto dyzelino pardavėjai galėjo konkuruoti su AB „Orlen Lietuva“ žymėto dyzelino pardavimais per UAB „Imlitex“ iš esmės tomis pačiomis ekonominėmis sąlygomis. Realias galimybes konkuruoti rodo ir tai, kad AB „Orlen Lietuva“ taikyta vidutinė (bazinė) kaina galutiniams vartotojams (po nuolaidų), parduodant ne per UAB „Imlitex“, o tiesiogiai vartotojams buvo didesnė – [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur/1000 l; taip pat didesnė buvo ir AB „Orlen Lietuva“ taikyta vidutinė (bazinė) kaina perpardavėjams (po nuolaidų) – [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur/1000 l.

(102) Taip pat pažymėtina, kad AB „Orlen Lietuva“ konkurentai šia vidutine kaina ([KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur/1000 l) gali pasiūlyti pakankamai didelį kiekį žymėto dyzelino, kuris viršija metinį žymėto dyzelino poreikį Lietuvoje 1,7 karto ([KOMERCINĖ PASLAPTIS])⁴².

(103) Be vidutinių kainų palyginimo, Konkurencijos taryba įvertino ir konkurentų galimybes tiekti žymėtą dyzeliną konkurencingomis kainomis atsižvelgus į nuolaidas, kurias AB „Orlen Lietuva“ taiko didesniems pirkėjams, perkantiems nežymėtą dyzeliną iš AB „Orlen Lietuva“. Pvz., UAB „Prie Luksto“ gavo [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur/1000 l nuolaidą per 2017 m. 2 mėnesius įsigytam [KOMERCINĖ PASLAPTIS] l nežymėto dyzelino kiekiui. *Circle K Lietuva* gavo [KOMERCINĖ PASLAPTIS]Eur/1000 l nuolaidą per 2017 m. 2 mėnesius įsigytam (už bazinę vidutinę svartinę kainą [KOMERCINĖ PASLAPTIS]Eur) [KOMERCINĖ PASLAPTIS]l nežymėto dyzelino kiekiui. Surinktų duomenų analizė rodo, kad vien tik šios [KOMERCINĖ PASLAPTIS] nuolaidos ir įsigyjamo su ta nuolaida nežymėto dyzelino kiekio pakanka aprūpinti beveik visą Lietuvos žymėto dyzelino metinę paklausą⁴³ konkurencingomis lyginant su AB „Orlen Lietuva“ taikomomis žymėto dyzelino per UAB „Imlitex“ kainomis.

⁴¹ Remiantis AB „Orlen Lietuva“ vidutine bazine (t.y. po nuolaidų, be akcizo, be PVM) nežymėto dyzelino pardavimo kaina perpardavėjams [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur/1000 l ir vidutine bazine žymėto dyzelino pardavimo kaina perpardavėjams (t.y. po nuolaidų, be akcizo, be PVM) [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur/1000 l, vidutinės išlaidas žymėto dyzelino pagaminimui galima pagrįstai laikyti lygias [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur/1000 l ([KOMERCINĖ PASLAPTIS]).

⁴² Jeigu palygintume šį konkurentų galimą tiekti žymėto dyzelino kiekį už šią vidutinę kainą [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur/1000 l su Lietuvos metiniu poreikiu atmetus AB „Orlen Lietuva“ tiekiamą žymėto dyzelino žemės ūkiui ir šildymui kiekį ([KOMERCINĖ PASLAPTIS] l 2016 m.), tai konkurentų galimas tiekimas viršija metinį žymėto dyzelino poreikį Lietuvoje 2,31 karto.

⁴³ Tokiomis sąlygomis [KOMERCINĖ PASLAPTIS] galėtų vienas patenkinti beveik visą konkurentinį žymėto dyzelino metinį kiekį. Metinis [KOMERCINĖ PASLAPTIS] tiekiamas kiekis tokiu atveju sudarytų [KOMERCINĖ PASLAPTIS], o tai beveik pasiektų metinį žymėto dyzelino Lietuvos poreikį, kuris, atmetus Orlen žymėto dyzelino žemės ūkiui ir žymėto dyzelino šildymui pardavimus [KOMERCINĖ PASLAPTIS], sudarytų [KOMERCINĖ PASLAPTIS] mln l.

(104) Tai, kad AB „Orlen Lietuva“ konkurentai ne tik galėjo pardavinėti, bet ir realiai pardavinėjo žymėtą dyzeliną konkurencingomis kainomis, rodo ir toliau pateikti žymėto dyzelino pardavimų duomenys už 2017 m. 2 mėnesius (3 lentelė).

3 lentelė. Žymėto dyzelino (ŽD) faktiniai pardavimai

Ūkio subjektas	Parduotas ŽD kiekis mln l per 2 mėn. 2017 m.	Vidinė ŽD pardavimo svėrt. kaina po nuolaidų, su akcizu, PVM, Eur/1000 l
Baltic Petroleum	[KOMERCINĖ PASLAPTIS]	[KOMERCINĖ PASLAPTIS]
Naftėnas	[KOMERCINĖ PASLAPTIS]	[KOMERCINĖ PASLAPTIS]
Šoklys	[KOMERCINĖ PASLAPTIS]	[KOMERCINĖ PASLAPTIS]
Naftrus	[KOMERCINĖ PASLAPTIS]	[KOMERCINĖ PASLAPTIS]
Prie Luksto	[KOMERCINĖ PASLAPTIS]	[KOMERCINĖ PASLAPTIS]
Gindana	[KOMERCINĖ PASLAPTIS]	[KOMERCINĖ PASLAPTIS]
Circle K	[KOMERCINĖ PASLAPTIS]	[KOMERCINĖ PASLAPTIS]
Viso	[KOMERCINĖ PASLAPTIS]	
Vidutinė konkurentų svėrtinė bazinė ŽD pardavimo kaina perpardavėjams (po nuolaidų, priemokų, su akcizu, PVM), Eur/1000 l		[KOMERCINĖ PASLAPTIS]
<i>Orlen</i> vidutinė svėrtinė ŽD pardavimo kaina perpardavėjams (po nuolaidų, priemokų, su akcizu, PVM), Eur/1000 l	[KOMERCINĖ PASLAPTIS]	[KOMERCINĖ PASLAPTIS]
<i>Orlen</i> vidutinė svėrtinė ŽD pardavimo kaina galutiniams vartotojams (po nuolaidų, priemokų, su akcizu, PVM), Eur/1000 l	[KOMERCINĖ PASLAPTIS]	[KOMERCINĖ PASLAPTIS]
<i>Imlitex</i> vidutinė svėrtinė ŽD pardavimo kaina galutiniams vartotojams (po nuolaidų, priemokų, su akcizu, PVM), Eur/1000 l	[KOMERCINĖ PASLAPTIS]	[KOMERCINĖ PASLAPTIS]

(105) Kaip rodo pateikti duomenys, žymėto dyzelino perpardavimo veikla užsiimantiems ūkio subjektams AB „Orlen Lietuva“ per 2 mėn. 2017 m. (parduotas kiekis – [KOMERCINĖ PASLAPTIS] mln. l) pardavė žymėtą dyzeliną žemės ūkiui už vidutinę (svėrtinę) [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur/1000 l kainą (po priemokų, nuolaidų, su akcizu, PVM). Galutiniams vartotojams per UAB „Imlitex“ AB „Orlen Lietuva“ žymėtą dyzeliną žemės ūkiui pardavė už vidutinę (svėrtinę) [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur/1000 l kainą (po nuolaidų, priemokų, su akcizu, PVM), o tiesiogiai, ne per UAB „Imlitex“ – už [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur/1000 l kainą (po nuolaidų, priemokų, su akcizu, PVM). Apskaičiuota, kad stambesnių konkurentų vidutinė svėrtinė žymėto dyzelino pardavimo kaina perpardavėjams tuo pačiu laikotarpiu buvo mažesnė – [KOMERCINĖ PASLAPTIS] Eur/1000 l (parduotas kiekis per 2 mėn. – [KOMERCINĖ PASLAPTIS] mln. l). Tai rodo, kad konkurentai pajėgė sėkmingai konkuruoti su AB „Orlen Lietuva“ žymėto dyzelino rinkose Lietuvoje, siūlydami konkurencingas (mažesnes) kainas.

(106) Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytus argumentus, dyzeliną žyminčių ir (arba) galinčių žymėti dyzeliną bendrovių, AB „Orlen Lietuva“ konkurentų pateiktus ir išanalizuotus duomenis, jų veiklą bei tai, kad žymėto dyzelino perpardavimo veikla užsiimančios įmonės ne tik gali, bet ir realiai įsigyja žymėtą dyzeliną ne tik iš AB „Orlen Lietuva“, bet ir iš konkuruojančių ūkio subjektų konkurencingomis kainomis, galima daryti išvadą, kad būtent AB „Orlen Lietuva“ žymėtas dyzelinas nėra būtinas, nepakeičiamas ir esminis išteklius, be kurio ūkio subjektai negali vykdyti prekybos žymėtu dyzelinu ar kuriam rinkoje nėra realių ar potencialių pakaitalų.

(107) Kaip rodo surinkta informacija, žymėto dyzelino rinkoje nėra svarbių technologijų, valdomų AB „Orlen Lietuva“; be to, AB „Orlen Lietuva“ neturi didelio ir reikšmingo žymėto dyzelino distribucijos tinklo (su AB „Orlen Lietuva“ susijusio degalinių tinklo AB „Ventus-Nafta“ mažmeniniai

žymėto žemės ūkiui skirto dyzelino pardavimai per degalines sudaro labai nežymią pardavimų dalį⁴⁴, o pardavimai per UAB „Imlitex“ 2013-2015 m. – iki [10-20] proc.⁴⁵).

5. Kita tyrimo metu surinkta informacija

(108) Konkurencijos taryba, siekdama išsiaiškinti galimą AB „Orlen Lietuva“ pardavimų per UAB „Imlitex“ poveikį žymėtą dyzeliną perparduodantiems, tačiau akcizinių sandėlių neturintiems ir žymėto dyzelino negalintiems pasižymėti patiemis, ūkio subjektams, apklausė žymėto dyzelino perpardavimo veikla užsiimančius ūkio subjektus dėl galimos UAB „Imlitex“ veiklos parduodant žymėtą dyzeliną AB „Orlen Lietuva“ vardu įtakos šių įmonių veiklai ir (ar) konkurencinei aplinkai⁴⁶. 70 proc. apklaustų ūkio subjektų nurodė, kad UAB „Imlitex“ veikla parduodant žymėtą dyzeliną AB „Orlen Lietuva“ vardu nei atsakymo pateikimo metu, nei bet kuriuo laikotarpiu nuo 2010 m. neturi ir neturėjo įtakos bendrovių veiklai ir (arba) konkurencinei aplinkai dyzelino, žymėto dyzelino pardavimo sektoriuose.

(109) Trys iš apklaustų ūkio subjektų nurodė, kad UAB „Imlitex“ veikla padarė įtaką jų veiklai, kuri pasireiškė dalies klientų praradimu, sumažėjusiomis parduodamo žymėto dyzelino apimtimis arba sumažėjusiais jų pardavimo antkainiais, tačiau atitinkamos bendrovės Konkurencijos tarybai nepateikė jokių įrodymų, pagrindžiančių jų teiginius dėl to, kad klientų praradimą sąlygojo būtent UAB „Imlitex“ veikla bei to, koks buvo pardavimų antkainis iki galimo sumažėjimo ar kitų argumentų bei duomenų, pagrindžiančių atsakymuose pateiktus teiginius. Be to, kai kurių bendrovių teiginiai apie žymėto dyzelino pardavimo sumažėjimus, prieštarauja tų pačių bendrovių Konkurencijos tarybai tyrimo metu pateiktiems duomenims, rodantiems, jog atitinkamų bendrovių žymėto dyzelino pardavimai nurodytu laikotarpiu ne mažėjo, o didėjo.

(110) Dar trys bendrovės Konkurencijos tarybai nurodė, kad UAB „Imlitex“ galimai gauna žymėtą dyzeliną ir prekiauja juo galimai palankesnėmis sąlygomis, nei kiti ūkio subjektai, tačiau nepateikė argumentų ar duomenų, kurie rodytų, kaip atitinkamos sąlygos galėjo neigiamai paveikti šių bendrovių galimybes įsigyti žymėtą dyzeliną ir juo prekiauti bei to, jog šios bendrovės patirtų kokias nors neigiamas tokios prekybos pasekmes.

(111) Apibendrinant tai, kas išdėstyta, galima teigti, jog Konkurencijos tarybos tyrimo metu surinkti duomenys nesudaro pagrindo vertinti, jog AB „Orlen Lietuva“ parduodama žymėtą dyzeliną Lietuvoje, užima dominuojančią padėtį atitinkamose rinkose ir atliko piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi veiksmus.

(112) Atsižvelgiant į visas šias aplinkybes, nėra AB „Orlen Lietuva“ piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi sudėties, todėl tyrimas dėl AB „Orlen Lietuva“ veiksmų pagal Konkurencijos įstatymo 28 straipsnio 3 dalies 1 punktą nutrauktinas.

Vadovaudamasi Konkurencijos įstatymo 28 straipsnio 3 dalies 1 punktu,

Konkurencijos taryba n u t a r i a:

Tyrimą dėl AB „Orlen Lietuva“ veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 7 straipsnio reikalavimams nutraukti.

Nutarimas per 20 dienų nuo jo įteikimo dienos gali būti skundžiamas Vilniaus apygardos administraciniam teismui.

Pirmininkas

Šarūnas Keserauskas

⁴⁴ Pvz., 2015 m. žymėto dyzelino pardavimai per Ventus-Nafta sudarė apie [0-5] proc. visų Orlen Lietuva žymėto dyzelino pardavimų, AB „Orlen Lietuva“ 2016 m. gruodžio 23 d. raštas, 1 punktą, 1 priedas.

⁴⁵ Žr. AB „Orlen Lietuva“ 2016 m. gruodžio 23 d. raštas, 2 punktą, 2 priedas.

⁴⁶ Konkurencijos tarybos 2017 m. liepos 5 d. raštas Nr. (2.1-34)6V-1591.

